

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

**Institut komunikačních studií a žurnalistiky
Katedra žurnalistiky**

Tereza Valášková

**Velšská média v moderní společnosti a jejich
postavení mezi celostátními médii na území
Walesu**

Bakalářská práce

Praha 2007

Vedoucí práce: **Prof. PhDr. Jiří Kraus, DrSc.**

III. ročník, 6. semestr

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato bakalářská práce byla umístěna v ústřední knihovně UK a používána ke studijním účelům.

Tato práce obsahuje celkem i s přílohami 107 929 znaků.

V Praze dne 17. května 2007

Tereza Valášková

SCHVÁLENO

Přihláška bakalářské práce

Univerzita Karlova v Praze Fakulta sociálních věd		
Došlo dne:	4. 6. 2005	-1-
Přiloženo:	1	Skartační číslo:
Přiděleno:	KS	

Jméno studenta: Tereza Valášková

Semestr: IV.

Mediální zaměření: Televizní specializace

Název práce: Velšská média v moderní společnosti a jejich postavení mezi celostátními médii na území Walesu

Základní vymezení tématu (základní hypotéza):

Cílem bakalářské práce je analyzovat současnou situaci velšských médií. Jak velšská média přispěla k obnově jazyka a jak jsou dnes tato média vnímána samotnými Velšany. Součástí práce bude komparace studií o budoucnosti velštiny ze šedesátých a sedmdesátých let dvacátého století, kdy byla obnova velštiny na počátku a předpovídán byl spíše zánik tohoto menšinového jazyka, se současnou situací. Práce bude obsahovat i obraz velšských médií ve společnosti a bude sledovat rating televizních kanálů a rozhlasových stanic a také čtenost tištěných periodik vydávaných ve velštině. Cílem práce je z jednotlivých výsledků výzkumu sestavit celistvý obraz o stavu velšského jazyka, který v dnešních podmínkách nelze považovat za mrtvý.

Teze bakalářské práce:

V úvodu práce popíši společenské, kulturní a legislativní prostředí, ve kterém dnes velština jako menšinový jazyk existuje. Zejména se chci věnovat legislativním pravidlům, podle kterých vysílají či píší média, a to jak v angličtině, tak ve velštině. Důležitým předpokladem pro uplatňování velštiny v médiích je znalost jazyka. To, zda lidé jazyku plně rozumějí a tedy jak moc tento jazyk studují, ať už na základních školách, nebo v průběhu dalšího studia. Jedním z cílů práce je zjistit, jak je velština vybavená terminologicky a zda je schopna pokrýt všechny funkce jazyka tak, aby odpovídala požadavkům moderní doby. Jako jeden z ukazatelů mohou posloužit překlady umělecké a vědecké literatury do velštiny. Mým cílem je také zjistit, nakolik je velština užívána ve společnosti, a to jak v prostředí velkoměsta (Cardiff), tak na venkově.

V další části práce se budu stručně zabývat vývojem obnovy jazyka od šedesátých let minulého století a komparací studií o budoucnosti velštiny z této doby s díly současnými, nebo je budu konfrontovat přímo s aktuální situací.

Práce bude pokrývat i význam velšských médií v procesu obnovy jazyka.

Na závěr práce zařadím analýzu současných velšských tištěných i audiovizuálních médií a jejich podíl na trhu a postavení mezi celostátními médii v oblasti Walesu. Závěrem práce by měl být ucelený obraz o velšských médiích a jejich postavení v současné moderní společnosti. Mým cílem je najít odpověď na otázku, zda tento jazyk má perspektivu do budoucnosti.

Seznam základní literatury:

Kraus, Jiří: Rétorika a řečová kultura, Karolinum, Praha 2004

Glanville Price a kol.: Encyklopedie jazyků Evropy, Volvox Globator, Praha 2002

Aitchinson, J., Carter, H.: A geography of the Welsh Language 196-1991, Cardiff 1994

Davies, Janet: The Welsh Language, University of Wales, Cardiff 1993

Betts, C.: Culture in crisis – The future of the Welsh Language, Upton, The ffynnon press 1976

Jernudd, B., Shapiro, M.: The Politics of Language Purism, Mouton de Gruyter 1989

Max Kurt Adler, H. Buske: The changing fortunes of the Welsh Language, Hamburg 1977

Jméno konzultanta: **Prof. PhDr. Jiří KRAUS, DrSc.**

(svým podpisem potvrdí, že souhlasí se spoluprací na tématu, schvaluje základní teze a ve stanoveném termínu odevzdá posudek na práci):

Datum 14. 6. 2005

Podpis studenta

Podpis konzul

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu své práce profesoru PhDr. Jiřímu Krausovi DrSc. za jeho praktické rady a připomínky.

Obsah

Obsah	6
Seznam tabulek	7
Úvod.....	8
1 Velština – jazyk jako součást politického boje.....	11
1.1 Historie velštiny a boj o její zachování.....	11
1.2 Národní shromáždění a politická situace	14
1.3 Funkce moderního jazyka a literatura.....	16
1.4 Velština ve školách	17
1.5 Dílčí závěry.....	19
2 Vývoj obnovy jazyka od 60. let 20. století	20
2.1 Komparace studií o budoucnosti se současnými studii.....	20
2.2 Význam velšských médií v procesu obnovy jazyka	24
2.3 Dílčí závěry.....	25
3 Legislativní rámec médií ve Walesu.....	26
3.1 Ofcom (Office for Communications)	26
3.2 BBC Trust.....	26
3.3 S4C Authority.....	27
3.4 Regulátor tisku.....	28
4 Velšská média	29
4.1 Tištěná média.....	30
4.1.1 Vlastnictví.....	31
4.1.2 Trh.....	32
4.1.3 Anglicky psané deníky vydávané ve Walesu	33
4.1.4 Regionální a lokální tisk	34
4.1.5 Podpora médií místními politiky	35
4.1.6 Dílčí závěry.....	36
4.2 Rozhlas.....	37
4.2.1 Veřejné vysílání	38
4.2.2 Komerční vysílání.....	38
4.2.3 Vlastnictví.....	40
4.2.4 Dílčí závěry	41
4.3 Televize.....	42
4.3.1 Televizace Walesu	42
4.3.2 BBC Wales	44
4.3.3 Ostatní celostátní kanály	46
4.3.4 S4C - Sianel Pedwar Cymru	48
4.3.5 Postavení televize	50
4.3.6 Dílčí závěry.....	53
Závěr	54
English resume.....	55
Použité zdroje:	56
Příloha 1: Velština ve školách	58
Příloha 2: Noviny vydávané na území Walesu	59
Příloha 3: Sledovanost televizních kanálů.....	60
Příloha 4: Vývoj sledovanosti v letech 1981 - 2006.....	65
Příloha 5: Proměny loga S4C v čase.....	66
Příloha 6: Mapa Walesu.....	67

Seznam tabulek

Tabulka 1: Počet novin vydávaných ve Walesu 1966-2003.....	31
Tabulka 2: Náklad nejprodávanějších deníků vydávaných na území Walesu.....	35
Tabulka 3: Poslechovost rádií ve Walesu.....	41
Tabulka 4: Podíl hlavních kanálů a stanic.....	53

Úvod

Wales, jakožto součást Spojeného Království Velké Británie a Severního Irsku, je obecně považován za území Anglie, stejně jako třeba West Midlands nebo Norfolk. Ale z historického a kulturního hlediska je tato země naprosto odlišná. Historie Walesu neměla s historií Anglie, se kterou jako s jedinou zemí sousedí, nic společného až zhruba do 13. století, kdy začali Angličané Wales okupovat a dobývat. Velšané jsou specifický národ, potomci britanských Keltů s vlastním jazykem, který je nejstarším jazykem v Británii a jedním z nejstarších jazyků v Evropě s kořeny v prastarých keltských jazycích. Se zaváděním novodobých médií do této země byly ale problémy. Přesněji, média zavedena byla a to velmi brzy. Jen jazyk nebyl ten, který by si Velšané představovali. Vysílání bylo v angličtině. Ani tištěná média ve velštině dodnes nehrají ve Walesu prim. Je to opět angličtina, která ovládá trh. Tato kulturní diskriminace nadzvedávala jazykové odborníky a vlastence ze židli zejména v první polovině dvacátého století. Dnes je Wales oficiálně bilinguální země, kde se již daří uspokojit obě skupiny obyvatelstva. Většinu, jejímž rodným jazykem je angličtina, i menšinu, zachovávající si jako první jazyk velštinu. Ze tří milionů obyvatel mluví všichni anglicky, 21% mluví velšsky i anglicky a pro malou část velšsky mluvících je velština mateřským a tedy prvním jazykem.

Jedním z nejaktuálnějších problémů moderního Walesu je bezpochyby stav médií a obecně komunikačního průmyslu. Média jsou jednou z cest, jak vybudovat národní – jak sociální, tak kulturní – identitu. Jak píše G. Davies (1999, 1), „bez silné a různorodé mediální kultury bude mít Wales potíže vystavět prosperující civilní společnost, na které závisí všechno ostatní“.

Téma médií a jejich postavení ve Walesu je relativně široké. Média v kterékoliv zemi jsou ovlivněna historickými, kulturními, jazykovými a politickými podmínkami, ve kterých vznikají a fungují. Přesto, že název práce obsahuje jen média, považuji za nutné seznámit čtenáře s okolnostmi a podmínkami, bez kterých by samotný popis velšských médií nedával žádný smysl. Zvolila jsem toto téma proto, že vztahy mezi jednotlivými ovlivňujícími sociálními i politickými faktory a médii je zajímavé sledovat, a u takto kontroverzní podrobené země obzvláště.

Wales má dnes vlastní média vysílající a píšící ve velštině. V této práci se krátce zaměřím na každý z uvedených aspektů, které nakonec povedou k pokusu o analýzu současného stavu velšských médií a o nástin jejich budoucnosti. V jednotlivých kapitolách se budu věnovat historii velšského jazyka až do současnosti, znalosti jazyka obyvatelstvem, dále porovnáám prognózy vývoje jazyka ze 60. a 70. let s dnešními a popíši význam velšských médií v procesu obnovy jazyka a jejich následujícího vlivu na velštinu.

V druhé části práce se budu zabývat samotnými médii. Nejprve popíši a zanalyzuji legislativní a kulturní prostředí médií ve Walesu a v poslední kapitole se budu věnovat analýze současných velšských tištěných i audiovizuálních médií a jejich podílu na trhu a postavení mezi celostátními médii v oblasti Walesu. Z prostorových důvodů se nebudu věnovat on-line a digitálním médiím i proto, že ta se vyvíjela stejně jako po celé Evropě a nejsou natolik ovlivněna a zasažena prostředím, které formovalo tisk, rozhlas a televizi. Opominu také film, který má sice ve Walesu dlouhou tradici, ale nedá se považovat za médium s tak velkým vlivem, jako ostatní tištěná a audiovizuální média.

Tato práce se zabývá problematikou velšských médií z pohledu sociolingvistického. Sociolingvistika studuje problémy týkající se „společenské podmíněnosti jazyka, fungování jazyka v sociálním prostředí s vlivem sociálních faktorů na jazykový vývoj“, (Švejcer, Nikolskij, 1983: s. 29).

Švejcer a Nikolskij také píší, že:

„Zánik původního jazyka společenství a jeho náhrada jazykem jiným, stejně jako stupeň jazykové jednoty a vyspělosti, lze považovat za svědectví rozpadu společenství, popřípadě jeho splynutí s jiným společenstvím...“ (1983: s. 42)

Problematikou vztahu jazyka a národa v podmínkách mnohonárodního státu¹ se zabývají první dvě kapitoly práce. Jestliže vezmeme v potaz tvrzení Švejcera a Nikolského, (1983: s. 55), že v podmínkách kapitalismu se vzájemný vztah jazyků

¹ Tak nazývají Švejcer a Nikolskij (1983: s. 55) stát skládající se z více národů. Za takový stát je možné považovat i Velkou Británii, skládající se z národů anglického, velšského, irského a skotského. Jak autoři uvádějí, jde zde o vzájemný vztah mezi jazyky jednotlivých národů – v tomto případě velštinou a mnohonárodního státu a jazykem nadnárodního dorozumívání mnohonárodního státu – v tomto případě angličtinou.

v mnohonárodním státě vyznačuje nadvládou jazyka toho národa, který zaujímá vedoucí postavení, a tento jazyk je pak násilným způsobem vnucován menším národům tak, aby se jejich jazyky staly nejprve ilegálními a nakonec úplně vymizely, Wales doslova vybojoval své postavení a vyhrál svou bitvu. Jeho pozice by měla nyní být o to silnější.

Také Allan James zdůraznil, že ve Velké Británii těch 20 mil vody mezi Walesem a Anglií dělá rozdíl v tom, jak lidé vnímají jazyky. Angličané si evidentně myslí, že Británie může být monolingvální.

Pro účely této bakalářské práce jsem využila několika druhů metod získávání a analýzy informací. Hlavní část tvoří studium velšských a ve Walesu vydaných knih popisujících situaci od padesátých let dále. Autoři těchto knih často pokládali otázku, kam velština směřuje. Z nálady těchto knih a také z nejistoty, která v té době panovala, vznikl i námět této práce. Dalším zdrojem byly moderní knihy o velšském jazyku a kultuře, vydané okolo roku 2000. Zde se nabízí metoda komparace, na které lze ukázat, že v případě velštiny se názory na její budoucnost nejprve velmi různily a po několika desítkách let velmi změnily. Dalším cenným zdrojem informací byl rozhovor s Allanem Jamesem, vyučujícím velštiny na University of Glamorgan ve Walesu, a jeho pohled na stav a budoucnost velštiny. Cennými zdroji jsou pak oficiální webové stránky institucí, médií, výzkumných společností a ministerstev, které mi poskytly nejaktuálnější informace, ještě nepokryté literaturou.

Ze svého ročního pobytu ve Walesu jsem si odnesla jeden důležitý poznatek. Velšané jsou většinou velmi nacionalističtí a hrdí a nezáleží na tom, zda umí či neumí velšsky. A média jsou pro ně prostředkem k vyjádření vlastní identity. Právě téma národní identity je na školách, konferencích, politické scéně i na veřejnosti stále diskutované. Wales se tak dělí na dvě skupiny. Jedni zastávají názor, že Wales je neoddělitelný od své kultury a jazyka, druzí oponují, že nejen jazyk spojuje národ. Proto je dodnes těžké najít rovnováhu mezi velšskými a anglickými médii a zejména je obtížné najít to, co spojuje a vyjadřuje národní identitu těch občanů Walesu, kteří velšsky nehovoří. Musí se hledat nové cesty, protože Wales už se dále nemůže reprezentovat skrze ragby, sborový zpěv a uhelné doly. Wales je moderní národ, který hledá moderní cestu, jak se prezentovat – cestu, která vede skrze média.

1 Velština – jazyk jako součást politického boje

1.1 Historie velštiny a boj o její zachování

Velština, jak už bylo řečeno, je jedním z nejstarších evropských jazyků. Má původ v keltských jazycích a v současné době je nejsilnějším keltským jazykem, mluví jí asi 600 tisíc lidí. Většina z nich na území Walesu, malé velšské kolonie jsou však také v Patagonii v Argentině².

V době předrománské se Kelti šířili ze střední Evropy do západní. Přestože byla keltština ve většině zemí (Británii, Francii, Španělsku atd.) nahrazena různými románskými jazyky, v některých oblastech zůstala dominantní, například v Irsku, Walesu či ve španělské Galicii. Během doby přišlo do těchto keltských oblastí mnoho okupantů a vždy s sebou přinesli svůj jazyk. Na počátku 11. století přinesla Anglo-Normanská invaze do Walesu angličtinu (Aitchinson, Carter, 2000, s. 24).

Jazyky národů jsou vždy ovlivňovány historickými okolnostmi a v případě zachování jazyka reprezentují a nesou s sebou historické dědictví.

V roce 1536 začal platit "Act of Union", zákon, který doslova vymazal velštinu z veřejné oblasti (Aitchinson, Carter, 1985: s. 4) a odsoudil ji k přežívání ve velšsky mluvících komunitách (Betts, 1976: s. III). Už v 16. století se tradovalo, že velština nepřežije více než jednu či dvě další generace. Je těžké uvěřit, že jazyk přežil a nyní čelí 21. století. Podle sčítání lidu v roce 1901 mluvilo velšsky 50 procent populace. Na konci století to bylo stěží 20 procent a i to bylo považováno za úspěch (Aitchinson, Carter, 1985: s. 41). K poklesu znalosti velštiny přispělo hned několik společensko-ekonomických faktorů. Obě světové války způsobily značnou migraci velšských mužů a jejich rodin do Anglie či jiných zemí, mnoho mužů bylo také zabito. Dále se v důsledku de-industrializace Walesu a nedostatku pracovních příležitostí v zemědělství mnoho lidí přestěhovalo do Anglie za prací. Mnoho mladých Velšanů také odešlo do Anglie studovat a už se nevrátili (Williams, 1979). A naopak mnoho anglických monoglotů se do Walesu přistěhovalo na důchod nebo si zde vybudovali

² Do Argentinské provincie Chubut přišlo na počátku 20. století asi 3000 Velšanů. Dnes jejich komunita čítá desetkrát tolik obyvatel a v ryze španělském prostředí zachovává kulturu a jazyk (Štaud, 2002)

letní sídla (Jenkins, Williams, 2000: s. 2)³. Navíc po druhé světové válce se s rozvojem dopravy v mnohém zjednodušila přeprava osob na dlouhé vzdálenosti. To vše přispělo ke zvýšenému kontaktu s angličtinou a k vyšší migraci.

Generace, která byla odchována v anglickém jazyce, ztratila k velštině, jakožto k prostředku politické síly, důvěru a tito lidé nelitovali toho, že se starý jazyk vytrácí. Ztráta prestiže způsobená tím, že velština nebyla oficiálním jazykem a nebylo možné ji použít v právu, obchodu či veřejném sektoru, byla velkým neštěstím a přetrvává dodnes (Jenkins, Williams, 2000: 9; Aitchinson, Carter, 1985: s. 45).

V roce 1920 navíc přišel rozhlas. Navzdory všem snahám různých institucí byla angličtina v masových médiích ve Walesu vždy dominantním jazykem a dopad takového tlaku byl nevyhnutelný. Navíc některé dosud existující velšské noviny byly koupeny anglickými společnostmi. Nakonec okolo roku 1930 přišel biograf a s ním vliv americké kultury a další vlna angličtiny. Zajímavé je, že v této době bylo ve Walesu více biografů na osobu než kdekoli jinde ve Spojeném Království (Jenkins, Williams, 2000: s. 6-8).

Reakcí na tuto situaci byl vznik mnoha apolitických organizací a institucí, které měly velštinu zachovávat a udržovat. Jednou z prvních byla nepříliš úspěšná Národní unie velšských společností (Undeb Cenedlaethol y Cymdeithasau Cymraeg - National Union of Welsh Societies), následovaná o mnoho efektivnější Velšskou ligou mladých (Urdd Gobaith Cymru - Welsh League of Youth). Tradiční festival The National Eisteddfod of Wales byl také zachován a posílen jakožto jeden z nejviditelnějších způsobů propagujících velšskou kulturu a jazyk (Williams, 1979: s. 30; Report, 1978: s. 58).

Ve dvacátých letech založila skupina intelektuálů politickou stranu Plaid Cymru, která byla silně zainteresovaná na přežití a konzervaci jazyka a na získání politické moci (Williams, 1979: s. 31). Přesto byl pokles uživatelů velštiny nevyhnutelný a tak mnoho nacionalistů přiznalo, že důležitější než dosáhnout samovlády je, aby přežil jazyk (Phillips, 2005: s. 104).

³ Je zajímavé, že Wales má ze všech zemí Británie nejnižší procento lidí narozených na svém území. Jestliže v Anglii a ve Skotsku se narodilo 92% obyvatel a v severním Irsku dokonce 94%, ve Walesu to je jen 79%. Zbýlých 21% přišlo z jiných částí Británie. Severní Wales například považoval za své hlavní město více Liverpool než Cardiff. A Saunders Lewis, zakladatel národní strany Plaid Cymru, odtamtud dokonce pocházel. (Davies G., 1999: s. 7)

Významnou osobností lingvistického hnutí byl Saunders Lewis, který v roce 1962 odvysílal v rozhlase poselství, které pohnulo událostmi. Prohlásil, že zabezpečení zachování velštiny musí mít větší prioritu než kampaň za samosprávu. Poté byla založena Velšská lingvistická společnost (Welsh Language Society) a okamžitě se zaměřila na užívání velštiny v místních politických organizacích, ve vysílání, vzdělání a na oficiálních formulářích (Williams, 1997: s. 32). To byly první kroky k oživení velšského jazyka.

Během 60. let začalo o jazykovém problému mnoho lidí psát, snažili se ho zviditelnit. Jak píše Philips: “Mnoho lidí ve Walesu považuje boj o přežití jazyka a boj o politickou svobodu za dvě strany jedné mince” (2005: s. 105). Zdálo se zde být spojení mezi politickou svobodou a svobodou jazyka, které obě posilují národní identitu. Protesty ale neprobíhaly jen formou projevů a psaných článků, ale také ve formě pop-music, kreslených seriálů, satirické poezie a prózy (Phillips, 2005: s. 102). O patnáct let později, když probíhal boj za vlastní televizní kanál (viz kap. 4), intelektuálové odmítli platit televizní poplatky a “tři postarší akademici dokonce vyšplhali na vysílač a připoutali se k němu” (Stephens, 2006: s. 65). Velšané mysleli své protesty opravdu vážně. Jedním z největších úspěchů bylo přijetí Prvního zákona o velšském jazyku (First Welsh Language Act 1967) v roce 1967, který stanovoval povinnou dvojjazyčnost v administrativě a, což je nejdůležitější, v legislativě (Report, 1978: Appendix 4, The Welsh Language Act 1967). Tehdy se stala Plaid Cymru více politickou stranou a méně kulturní organizací, protože už byly ustanoveny a založeny jiné instituce s úkolem starat se o rozvoj jazyka.

Jako reakci na sčítání lidu v roce 1971, ze kterého pro velštinu vzešly smutné statistiky. Rada pro velšský jazyk (Gyngor yr Iaith Gymraeg - Council for the Welsh Language) publikovala Zprávu o velšském jazyku (Report of Welsh Language), která zahrnovala, kromě zmapování aktuální situace, doporučení pro blízkou budoucnost. Zpráva byla odevzdána ministru pro velšské záležitosti⁴ a doporučovala okamžité a úplné zavedení opatření, která byla představena již před jedenácti lety v Zákoně o velšském jazyku. Zpráva obecně podporovala zavedení dvojjazyčnosti ve vzdělání, dopravním značení, administrativě, v obchodě a komerční sféře. Ve zprávě byl také urgentní požadavek na zavedení čtvrtého televizního kanálu ve Walesu a více vysílá-

⁴ Tento post byl zřízen britskou vládou v roce 1964 (Davies, 2000).

ní ve velštině, zejména pro děti. Navíc zpráva obsahovala požadavek na přímý přístup ke všem už existujícím zdrojům velštiny. Nejdůležitější však bylo, že na bázi hlubokého průzkumu Rada usoudila, že velština je v krizi, ale stále široce považována za živý jazyk, a že je zde vůle a touha ho zachovat (Report, 1978: s. 46-47).

Druhý zákon o velšském jazyku z roku 1993 stanovil užívání velštiny ve veřejném sektoru na stejné úrovni, jako užívání angličtiny. Rozumí se tím, že dvojjazyčnost musí být efektivní, musí mít za následek fakt, že každý občan Walesu si může vybrat velštinu či angličtinu pro každou jednotlivou chvíli svého života ve Walesu.

K této efektivitě mělo významně přispět založení Národního shromáždění pro Wales (Cynulliad Cenedlaethol Cymru - The National Assembly for Wales) v roce 1999.

1.2 Národní shromáždění a politická situace

Rok 1997 byl velmi významným momentem v historii Walesu, protože poprvé za 700 let získal Wales samosprávu a částečnou politickou moc. První referendum o Národním shromáždění pro Wales proběhlo již v roce 1979. Společnost ale na takovou věc nebyla připravená a tak byl návrh považovaný spíše za bláhový. Devoluce byla převážnou většinou hlasů odmítnuta a to dokonce i v těch oblastech, kde bylo velšsky mluvící obyvatelstvo ve většině (Stephens, 2006: s. 64). K dalšímu referendu došlo v roce 1997. Tehdy už bylo téma Národního shromáždění předmětem diskusí déle než třicet let. Přesto byly výsledky referenda velmi těsné. Ve prospěch Národního shromáždění rozhodlo pouhých 6721 hlasů z celkového počtu více než milionu hlasů. Vinu na tom měla, podle Daviese (1999: s. 7), média. Ve své esejí popisuje patrnou souvislost mezi volbou ano či ne a sledováním velšské televize. Ti, kteří nesledují nebo nepřijímají televize vysílající ve velštině, pravděpodobně zachytili mnohem méně informací než ti, kteří přijímají HTV Wales, BBC Wales nebo S4C.

Se založením Národního shromáždění nabyl Wales částečnou politickou autonomii, protože se na něj přenesla část kompetencí centrální vlády. Shromáždění nyní rozhoduje o zdravotnictví, vzdělávání, ekonomickém rozvoji a kultuře a kulturních institucích, což zahrnuje také záležitosti velšského jazyka. Shromáždění také navrhuje zákony a opatření týkající se Walesu a schvaluje veřejný rozpočet.

Podle zákona z roku 2006 (Government of Wales Act 2006) si mají být velština a angličtina rovny. Proto ve dvou mutacích existují velšské vládní webové stránky,

veškeré dokumenty, nápisy, účty, atd. Základní myšlenkou je, aby si kterýkoliv občan Walesu mohl v kterékoliv situaci svého života vybrat, zda ji bude řešit skrze médium velštiny či angličtiny. Tato idea je však dosti stará a už jen fakt, že se tyto předpisy stále objevují v programech místních zastupitelů, je zarážející.

O vlivu Shromáždění na média G. Davies (1999: s. 3) napsal:

„Samotné vytvoření velšského Národního shromáždění (podobně jako Skotského parlamentu) bude mít veliký vliv na mediální problematiku nejen v těchto státech, ale ve Spojeném Království jako celku. Je jasné, že jen samotná existence Národního shromáždění zajišťuje, že diskuse je otevřená, regulérní a seriózní. A o médiích se nebude mluvit jen v globálních nebo Britských termínech, ale ve velšských termínech“.

Tento jeden z mnoha pozitivních výsledků založení Národního shromáždění je pro Wales velmi důležitý. Média mají značnou moc a nyní získal Wales pravomoc se k vysílání ve Walesu vyjadřovat, i když zodpovědnost za vysílání držel vždy Westminster, a televize se vždy zodpovídaly a budou se zodpovídat Parlamentu skrze Ministerstvo pro kulturu, média a sport. Nicméně hned v úvodu své eseje píše Davies také to, že „dobrá média nemohou zachránit špatné Národní shromáždění“ (1999: s. 1).

Od Národního shromáždění se očekávalo více, než bylo možné splnit. Po necitlivých zásazích premiérky Margaret Thatcherové do velšské ekonomiky, zejména po hromadném zavírání dolů a omezování ocelářské výroby, dramaticky vzrostl počet nezaměstnaných. Výrazně snížit nezaměstnanost se nepodařilo žádné z následujících vlád. Místní drobní podnikatelé si stěžují, že Shromáždění neplní svou funkci dobře, že se ekonomika od založení Shromáždění v podstatě nezlepšila, změny v infrastruktuře jsou minimální a politická moc, i když částečně přesunutá do Walesu, je stále centrální, jen nyní ne v Londýně, ale v Cardiffu.

Samotný vznik Shromáždění dal práci několika tisícům lidí, celkovou situaci to však neřeší. Shromáždění se daří propagovat Wales jako turistickou destinaci a neustále se rozšiřuje sféra služeb. Oblasti, kde je práce Shromáždění vidět nejvíce, jsou tedy opravdu jazyková a mediální sféra.

Přes všechny výhrady k efektivitě práce Národního shromáždění funguje tato instituce jako sjednocující médium, jako důkaz národní identity a jako soused, na kterého se Velšan může vždy obrátit. A jako taková poskytuje dobrý základ pro další rozvoj jazyka, médií a kultury ve Walesu.

1.3 Funkce moderního jazyka a literatura

Z hlediska lingvistiky je Velština naprosto plnohodnotným jazykem, vybaveným veškerými funkčními předpoklady živého jazyka moderní doby. Velšské písemnictví, jehož kořeny sahají až do šestého století, je nejstarší středověkou literaturou Evropy.

Ve Walesu vzniká jak odborná, tak krásná literatura, próza i poezie. Poezie je ale celosvětově proslulejší, známý je například R.S. Thomas, jehož básně vznikaly v 60. letech 20. století, Dylan Thomas nebo Alan Llwyd, současný básník a publicista. Nejčastěji překládanými velšskými prozaiky jsou Caradog Prichard a Saunders Lewis.

Velšští spisovatelé a básníci nejsou příliš známí a je to především vinou nedostatečného množství překladů do jiných jazyků. O ty se od roku 2000 stará agentura Llynyddiaeth Cymru Dramor - Welsh Literature Abroad (Minhinnick, 2004). Vzhledem k tomu, že velšsky mluví 21% z třímilionové populace Walesu, mohlo by se zdát, že budou spisovatelé znevýhodněni. Ale je tomu paradoxně naopak. Literatuře a vydávání knih se ve Walesu dostává značné podpory, ať už v podobě grantů pro spisovatele či v podobě dotací nakladatelům⁵. Ročně ve Walesu vyjde 600-650 knih, přičemž Velšané svou literaturu rádi kupují, a tak jsou velšští spisovatelé ve Walesu čtenější než angličtí spisovatelé v Anglii (Minhinnick, 2004: s. 11).

Charakteristickým rysem velšské literatury je potřeba vyrovnat se s hluboce zakořeněným centralismem politické moci a definovat se ve vztahu k vládnoucí kultuře, s níž částečně sdílí společný jazyk a politicko-právní systém. Přesto je Londýn nadále centrem nakladatelského průmyslu a díla prakticky všech známých autorů ze zemí jako je Wales, Skotsko či Irsko se nevydávají „doma“, ale v londýnských nakladatelstvích (Tichý, 2004).

⁵ Od roku 2003 existuje Cyngor Llyfrau Cymru - Welsh Book Council – Velšská knižní rada, která dostává od státu přes milion liber na podporu publikování velšských knih a časopisů.
Zdroj: <http://www.aber.ac.uk/~merwww/images/MonograffCymraeg231006.pdf>

Velština je bohatě vybavena administrativně-právní i odbornou terminologií. Problémem je, že tato terminologie není příliš rozšířena mezi obecnými uživateli jazyka. Výjimkou je terminologie administrativní, se kterou přijde běžný občan do styku častěji, a to od zavedení zákona z roku 2006 (Government of Wales Act 2006), podle kterého musí být všechny formuláře a oficiální dokumenty bilinguální.

1.4 Velština ve školách

Znalost jazyka, jeho studium na školách a jeho použití v běžném životě jsou indikátory toho, zda je jazyk opravdu živý, nebo jen uměle udržovaný. Velština, jak je popsáno výše, o své místo na úřadech a ve školách tvrdě bojovala. Dnešní situace je o mnoho pozitivnější, než tomu bylo před několika desetiletími. Podle Allana Jamese posílá mnoho dospělých své děti do velšských škol, protože oni sami tu příležitost neměli.

V dnešní době lze projít vzděláním od školky po vysokoškolský titul výhradně ve velštině, i když, pochopitelně, s omezeným výběrem studijních oborů. V roce 1998 hnutí mateřských škol dosáhlo výuky předškolních dětí ve velštině a to v obrovském rozsahu. Do programu se zapojilo více než 700 školek a skupin, které svým působením zvýšily popularitu velštiny v kritickém dětském věku a poskytly tak solidní jazykový základ pro další studium ve velštině (Aitchinson J. 2000: s. 140).

Základní školy se pak ve Walesu dělí na 4 kategorie. Ve školách kategorie A probíhá výuka pouze ve velštině, v kategorii B je ve velštině část předmětů, kategorie C vyučuje velštinu pouze jako druhý jazyk a na školách kategorie D se velština nevyučuje vůbec. Dvě třetiny škol ve Walesu spadají do kategorie C. Pouze velšsky se vyučuje zhruba na čtvrtině základních škol, a to zejména na jihozápadě a severozápadě Walesu, kde jsou nejsilnější velšské komunity. Na území hlavních měst Cardiff a Swansea je naopak jen 8 škol kategorie A.⁶ Mezi roky 1995 a 1997 došlo ke zrušení některých malých venkovských škol kategorie A, ale také počet škol, které velštinu nevyučovaly vůbec, klesl z 27 na 1. Jakkoliv se dají tato data vykládat, faktem je, že na úrovni základní školy mají dnes všechny děti kontakt s velštinou, ať už jako s mateřským, nebo druhým studovaným jazykem.

⁶ Tato čísla vyplývají z výzkumu mezi roky 1996/7, Aitchinson J. a Carter H. Language Economy and Society, University of Wales press, Cardiff 2000. Novější statistické údaje nebyly doposud zpracovány a vydány.

Důležitým faktorem pro schopnost domluvit se velšsky je to, jakým jazykem se mluví doma. Výzkumy⁷ například ukázaly, že pouze 6% žáků základních škol se učilo velšsky doma. 9% žáků bylo schopno mluvit plynule, ale z nějakých důvodů doma velšsky nemluví. 55% žáků pak není schopno mluvit velšsky vůbec, ačkoliv velštinu studovali. Zbylí žáci velšsky mluví, ale nikoliv plynule. (Aitchinson, Carter, 2000: s. 141)

Na středních školách je struktura podobná, na všech se učí velština, na některých více a na jiných méně. Jak ale Aitchinson (2000: s. 142) podotýká, to že se velština na škole učí, neznamena, že se jí učí všichni žáci. Na středních školách tak dochází k výraznému poklesu dalšího vzdělávání ve velštině, stále více je velština vnímána spíše jako jedna z možností.

V rámci vyšších stupňů vzdělání je pak velština jednou z cest jak studovat. Počet studijních programů ve velštině je ale logicky omezený. Davies (1999) kritizuje velšské univerzity, protože svým prostřednictvím nedokáží poskytnout takový servis, jaký by velšské komunity očekávaly a v zájmu propagace velštiny potřebovaly. Alan James považuje vyšší a vysokoškolské vzdělání ve velštině za neméně důležité, než to základní, neboť ten, kdo se jazykem zabývá i nad rámec povinné výuky, bude se jím zabývat i do budoucna, a právě takových lidí potřebuje Wales co nejvíce a neměl by je ztrácet jen proto, že systém vyššího vzdělání ve velštině není dostatečně rozvíjený. V roce 2003 byla při Radě pro vyšší vzdělání pro Wales (Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru - Higher Education Council for Wales) stanovena komise s úlohou rozvíjet dlouhodobou strategii udržení a rozšíření univerzitního vzdělání ve velštině.

V druhé kapitole popisují Velšané svůj vztah k velštině a uvádí, že je umět tento jazyk je výhodné, zejména při hledání zaměstnání ve Walesu. Otázkou zůstává, zda vzdělání, absolvované ve velštině, není naopak překážkou k uplatnění se mimo území Walesu.

⁷ Výzkumy z roku 1996/7 Aitchinson, Carter op.cit.

1.5 Dílčí závěry

Celoevropským trendem konce dvacátého a počátku dvacátého prvního století je zachování a rozvoj minoritních jazyků⁸. Velština je jedním z nich a nutno doplnit, že jedním z nejsilnějších a nejpoužívanějších.

Navzdory historickým okolnostem byly ve Walesu vždy komunity, které jazyk zachovávaly, velkým dílem přispěla církev a kulturní tradice.

Z popisu situace ve vzdělávání logicky vyplývá, že celkový počet velšsky mluvících obyvatel je vyšší ve venkovských oblastech Walesu. Ve městech přispělo ke snížení počtu velšsky mluvících lidí mnoho faktorů. Zejména imigrace obchodníků z Anglie a odchod mladých velšsky mluvících lidí. Na druhou stranu zažila města příliv velšsky mluvících lidí v důsledku zákonů o velštině, které nařizují zacházet s velštinou jako s rovnou angličtině, a tudíž vznikla velká poptávka po dvojjazyčných zaměstnancích.

Politické prostředí ve Walesu je dnes natolik stabilní, že dokáže zajistit budoucnost jazyka, zlepšit vzdělávání skrze velšský jazyk a propagovat jeho použití jak ve veřejném, tak v soukromém sektoru.

⁸ Allan James opírá své přesvědčení o správnosti bilingualismu o příklady Lucemburska (lucemburština), Belgie (vlámština), Španělska (například galicijština, baskičtina nebo katalánština) a Francie (normanština) atd.

2 Vývoj obnovy jazyka od 60. let 20. století

2.1 Komparace studií o budoucnosti se současnými studii

Na vývoj, rozvoj a stav jazyka má vliv hned několik faktorů. Samostatně lze postavit emigraci a imigraci, protože k těm dochází i bez vnějších zásahů, a vůli lidí, kteří chtějí jazyk zachovat, ale pokud jich není dostatečné množství a nezastávají vysoké pozice, nezmohou mnoho. Dalším, velmi důležitým faktorem je církev. Ve Walesu byly vždy slouženy mše a vykonávány náboženské aktivity prostřednictvím velštiny⁹. To také přispělo k zachování jazyka v dobách, kdy velština nebyla oficiálním jazykem, kdy byla potlačována a velšsky mluvící lidé diskriminováni.

Nejdůležitějším činitelem však zůstává vláda, ať už lokální nebo centrální. Vláda svými zákony a vyhláškami rozhoduje o tom, zda se bude velština učit, zda se lidé mohou vzdělávat prostřednictvím velštiny. Vláda rozhoduje o tom, zdali se bude velština používat v oficiálním styku či ne, zda budou dvojjazyčné názvy, zda se může velština používat v legislativě, a vláda také obecně stanoví status jazyka – jako oficiální či nikoliv. Přesto Alan James podotýká, že k návratu lidí k jazyku a kultuře je zapotřebí času, ať je legislativa jakákoliv, i když v mnoha oblastech proces výrazně urychlí, například ve firmách, státní správě apod.

Hnutí za obnovu velštiny ve Walesu započalo asi v 60. letech 20. století. Jisté snahy byly i předtím, založení jazykových společností. Plaid Cymru atd., ale viditelné výsledky přišly až v 60. letech. V tu dobu se také objevily první studie o budoucnosti velštiny. Většinou šlo ale o jednotlivce a nadšence, kteří se jazykem tak podrobně zabývali. Mezi nejvýznamnější patří John Aitchinson a Harold Carter, kteří od sedmdesátých let systematicky zpracovávají údaje o stavu velštiny a každých deset let vydávají výsledky svých výzkumů a statistik. Mimo to také vydali mnoho teoretických studií o použití menšinového jazyka v moderní době.

Další významnou osobností je Clive Betts, která napsala jednu z prvních prací na téma budoucnosti velštiny už v roce 1976, ovšem materiál pro toto dílo sbírala přes deset let. Ještě dříve se o sběr dat o velštině staraly lingvistické společnosti a základní informace poskytovalo sčítání lidu.

⁹ Zákony z let 1563 a 1662 zakazovaly použití angličtiny na mších ve Walesu. To je také důvodem, proč si velština udržela relativně vysoké procento uživatelů, oproti irštině, gaelštině nebo cornwallštině (Betts, 1976: s. 120-121).

Z důvodů rozsahu této práce budou uvedeny pouze některé studie a názory o budoucnosti velštiny mezi 60. léty 20. století a současností.

Ze zprávy o současném stavu velštiny z roku 1963 jasně vyplynulo, že velština v místní správě je považována za zbytečnou a bez budoucnosti (Council for Wales, 1963: s. 48 in Betts, 1976: s. 105). O dvanáct let později se situace různila podle oblastí. V poangličtěné jihovýchodní části Walesu odmítali úředníci odepisovat na dopisy ve velštině, v severozápadní části úřady nic nevydaly, pokud to nebylo dvojjazyčně (Betts, 1976).

V roce 1975 dokonce obecní rada schválila vyhlášku, podle které měl občan, který chtěl radě napsat dopis velšsky, přiložit také anglickou verzi (Y Cymro, 10.6.1975 in Betts, 1976: s. 106). Betts udává jako vysvětlení pro častou neochotu obecních úřadů pracovat ve velštině nedostatek dvojjazyčného personálu a strach z přílišné administrativy. Někteří se zase obávali, že všechny pracovní pozice by nyní dostávali velšsky mluvící uchazeči. Například ze 400 zaměstnanců regionálního úřadu v jihovýchodním Walesu mluvilo jen pět velšsky, pro nikoho však velština nebyla mateřským jazykem, a nikdo z těchto lidí nezastával žádnou vyšší funkci. V jistých oblastech¹⁰ se argumentovalo také tím, že je zde málo velšsky mluvících obyvatel. Úředníci neviděli žádný smysl vydávání dokumentů v obou jazycích, protože pouze každý čtrnáctý umí velšsky, ale jen malá část si opravdu přečte velšskou mutaci, neboť neznají oficiální velšskou terminologii (Betts, 1976: s. 107).

Tyto argumenty byly obecně tolerovány, přestože Zákon o velšském jazyku nařizoval použití velštiny v oficiálním kontaktu, pokud je o to úřad požádán. Tato tolerance jen potvrzovala přesvědčení zmiňovaných tří úředníků o zbytečnosti velštiny na přelomu 60. a 70. let. V té době se považovalo přeložení 400 formulářů do velštiny v průběhu 10 let za obrovský úspěch.

Malá naděje na úspěšný rozvoj jazyka panovala ve Walesu i proto, že lokální úřady se považovaly a byly obecně považovány za prodlouženou ruku centrální vlády, která nebyla velštině nikdy nakloněna (Betts, 1976).

¹⁰ Clive Betts udává příklad oblasti Rhymney Valley, úřednické údaje pochází z Rhymney Valley Council.

Osmdesátá léta se vyznačovala mnoha pozitivními i negativními stimuly. Mezi negativní patřila imigrace, kdy se do venkovských oblastí Walesu začali stěhovat lidé ze západní a severozápadní Anglie. Počet lidí, kteří uměli mluvit velšsky, se tak v poměru k počtu obyvatel snižoval. Pozitivními faktory ale bylo založení Rádia Cymru (1979)¹¹ a po dlouhém boji za vlastní televizní kanál začala vysílat televizní stanice S4C¹² (Sianel 4 Cymru). Vznik velšských médií podpořil rozvoj jazyka a posílil snahy jazykových společností o začlenění velštiny do každodenního života.

John Aitchinson a Harold Carter provedli v 70. a 80. letech výzkum ve dvou diametrálně odlišných regionech. Cílovou skupinou byli žáci velšských škol a jejich rodiče, jedni v Cardiffu, hlavním městě a nejvíce poangličtěné části Walesu, druhí v Tregaronu, jedné z oblastí s nejvyšším počtem velšsky mluvících obyvatel. Schopnost žáků a jejich rodičů mluvit velšsky je evidentně závislá nejen na výuce, ale i na rodině, na tom, zda umí rodiče nebo alespoň jeden z nich velšsky či nikoliv, a na tom, nakolik je jazyk používán v různých jazykových doménách, jako je škola, práce, domácí prostředí, mezi přáteli či ve styku s úřady.

Z výzkumů v obou oblastech ale vyplývá, že lidé považují schopnost ovládat velštinu za velmi přínosnou, zejména při hledání zaměstnání v dané oblasti. Toto zjištění naprosto vyvrací dlouhodobé vnímání velštiny jako významného kulturního a nikoliv ekonomického činitele (Aitchinson, Carter, 2000: s. 87). Jak ale Aitchinson a Carter doplňují, tento rostoucí trend potřeby velštiny ve veřejném sektoru není založený na pevném a stabilním základu vědění a kulturních tradic, což vysvětluje poměrně nízký poměr použití velštiny mimo tyto omezené domény.

V devadesátých letech se začaly projevat výsledky všech předchozích snah a opatření. Poprvé od roku 1901 se přestal počet lidí mluvících velšsky snižovat, ale stagnoval, a ke konci dekády začal dokonce pomalu růst. Objevovaly se ale také hlasy, které upozorňovaly na přehnanou propagaci velštiny na úkor výuky ostatních cizích jazyků, což by mohlo mít negativní následky¹³. Nicméně průzkum, provedený v roce 1996, financovaný Radou pro velšský jazyk a televizí S4C, ukázal, že 88% respondentů si myslí, že umět velšsky je něco, na co může být člověk hrdý, a více než 70%

¹¹ Viz. kapitola 4.

¹² Viz. kapitola 4.

¹³ Rhodri Clark, v článku pro Western Mail, 12. června 1999 (Aitchinson, Carter, 2000: s. 138)

uvedlo, že by bylo dobré, aby byla velština rovna angličtině, a to jak statutem, tak používaností (Welsh Language Board, 1996: 12 in Aitchinson, Carter, 2000: 139).

Současná vyjádření o budoucnosti velštiny se překvapivě různí. R. S. Thomas, jeden z nejznámějších velšských básníků, který vždy propagoval venkovský Wales (Cymru), velštinu (Cymraeg) a nacionalismus, píše:

*„Pro ty z nás, kteří mluví velšsky, neboli Cymraeg, Wales neexistuje.
Země, kde žijeme, se nazývá Cymru. Wales je jen překlad“.* (1992: s. 6).

Chris Williams (2003) naopak radí jít směrem k něčemu většímu než národ, vytvořit “post-nacionální stát”, ve kterém společnost netrvá na národní identitě a na “velšskosti”, ale otevírá se přirozenému procesu globalizace. Jinak, jak tvrdí Williams, bude budoucnost Walesu relevantní pouze pro menšinu (2003: s. 8).

V podstatě s ním souhlasí Phillips a G. Williams. Jakožto součást Národního shromáždění bylo založeno nové politické fórum, “které bude mít velikou moc a vliv na budoucnost jazyka” (Phillips, 2005: s. 105). Na druhou stranu Phillips upozorňuje, že budoucnost velštiny může být paradoxně ohrožena právě existencí Národního shromáždění, protože poskytuje lidem nový způsob vyjádření národní identity, při kterém nepotřebují velšský jazyk. Glanmor Williams zdůrazňoval tuto myšlenku už v roce 1979, kdy uvedl, že na konci 20. století by se Velšané měli soustředit na skutečnosti, které jsou jim všem společné, a nikoliv na zdůrazňování odlišností, které je rozdělují, jako je právě jazyk (1979: s. 33). K tomuto názoru se přiklání i Aitchinson a Carter (2000: s. 154), kde píší, že „v novém Walesu bude etnický nacionalismus založený na jazyku nahrazen přicházejícím a obecně přijímaným občanským či institucionálním nacionalismu“.

Na závěr uvedu neoficiální, ale tím aktuálnější názory mladých lidí. Rozhovory se studenty University of Glamorgan (2006) ukázaly, že mnoho studentů, ač Velšanů, považuje velštinu za zbytečný jazyk bez socio-ekonomických výhod¹⁴. Ti, kteří velšsky mluví, to sice považují za výhodu například při hledání zaměstnání, ale sami jazyku nepřikládají velikou důležitost.

¹⁴ Tento údaj se však nedá považovat za směrodatný, neboť vzorek studentů, se kterými jsem vedla rozhovory, byl nereprezentativní a rozhovory nebyly vedeny za účelem průzkumu, ale jen jako přátelská konverzace.

2.2 Význam velšských médií v procesu obnovy jazyka

Proces obnovy menšinového jazyka sestává z mnoha součástí, etap a faktorů. Je nesporné, že média v něm hrají jednu z hlavních rolí. Pokud se vrátíme zpět do 60. let, neměla média ve Walesu patřičnou sílu, neboť šlo o média převážně anglická. Velšané sami si uvědomovali sílu médií, proto tak vehementně požadovali vlastní televizní kanál a proto byl vznik rádia Cymru tak oslavován. První nesmělé krůčky k velšským audiovizuálním médiím byly Velšany přísně sledovány, ať už z pozitivního či negativního hlediska.

Tisk, jak už bylo napsáno výše, svými výstupy podporoval lingvistické aktivity a odrážel zvyšující se míru dvojjazyčnosti ve všech sférách života ve Walesu. Barlow zdůraznil¹⁵, že zejména různé instituce, jako například Welsh Books Council, přijaly za své vyjádření typu „pravidelné publikace ve velštině jsou základním předpokladem pro udržení velšské národní identity“, stejným způsobem se vyjadřuje jazyková komise při Národním shromáždění a jiné instituce. Na druhou stranu tisk výrazně přispěl k vytěsnění velštiny. Anglicky psaná periodika z Londýna byla do Walesu dovážena už od svého vzniku. Zejména bulvární noviny jako je Daily Mirror, The Times nebo News of the World Wales doslova zaplavily a dodnes hrají na trhu dominantní roli.

Také s rozvojem televize, stejně jako předtím s rozvojem filmu a rozhlasu, bylo ohrožení velštiny opět o něco větší. Nepřílišná ochota BBC produkovat programy ve velštině a podporovat tak kulturu a tradice Walesu vedly ke vzniku jiných stanic, které tak činily ochotně. Ještě před jejich vznikem však BBC čelila tlakům na větší produkci programů ve velštině, větší reprezentaci národní kultury. BBC chápala tyto tlaky spíše jako politicko-nacionalistické, než jako kulturní. Jeden z reprezentantů kontrolních orgánů dokonce řekl:

„Jazykem vysílání ve Walesu je angličtina a televizní a rozhlasové přístroje jsou použity k tomu, aby poangličtily náš domov a zabily náš jazyk. Velšané jsou tudíž nuceni vidět život anglickýma očima. Těch pár velšských programů nezmůže více než posílit dojem, že Wales je jen malá, nevýznamná anglická provincie“ (Tomos, 1982 in Barlow, 2005: s. 146).

¹⁵ 2005, str. 51

Udržení či zánik jazyka byl a je úzce spojován s médii. Na obranu BBC hraje fakt, že v sedmdesátých letech museli zaměstnanci BBC Wales mluvit velšsky. A také se ozývaly hlasy, že prostřednictvím médií, jako je BBC nebo ITV, se dostala zpráva o velšské kultuře tam, kam by se bez nich nikdy nedostala. Dodnes je televize ve Walesu a její vliv na změnu společnosti předmětem diskusí.

Allan James zdůrazňuje, že ačkoliv dříve byla televize považována za životně důležitou pro udržení velšské kultury, dnes je o to důležitější, že kultura se mění z generace na generaci a pro moderní mladé lidi, kteří na TV koukají nejvíce a žijí v době moderních technologií, znamená televize více než službu. Znamená společníka, rádce, baviče. James měl na mysli velšský kanál S4C. Otázkou zůstává, zda, porovnáme-li sledovanost hlavních kanálů ve Walesu, je to právě S4C, kdo dnešní mládež baví.

James ale přiznal, že není nutné, aby bylo vysílání ve velštině. Stačí, když na ostatních stanicích budou vysílat alespoň o Walesu. BBC Wales vysílá regionální zprávy, ITV také, navíc produkuje velšská dramata či komedie. Nerozvíjí to sice jazyk, ale alespoň povědomí o tom, co je to Wales.

2.3 Dílčí závěry

Je zřejmé, že proces revitalizace jazyka nabral v druhé polovině dvacátého století rychlost a sílu. Pokud srovnáme dnešní stav a stav před šedesáti lety, dostaneme diametrálně odlišné nejen jazykové a kulturní prostředí, ale také mediální prostředí. Přestože se i dnes objevují hlasy proti udržování a rozvíjení velštiny, většina národa, a to jak velšsky mluvící, tak angličtí monogloti, ji přijala za nedílnou součást života ve Walesu a staví se k ní pozitivně. Na tento posun měla velký vliv média, která během tohoto období vznikla a která zaznamenávají jisté úspěchy, i když se samozřejmě nemohou rovnat celonárodním televizím, rozhlasu a tisku. Přesto hrají důležitou roli zejména co se týče psychologického pocitu možnosti volby, který právě mezi 60. lety a současností výrazně posílil.

3 Legislativní rámec médií ve Walesu

Ve Velké Británii existují tři regulátoři vysílání a komunikací. Jsou to Ofcom, BBC Trust a S4C Authority. Každý z nich má své regule, podle kterých se musí řídit dané médium. Tyto regule potom odpovídají směrnici EU obsaženým v dokumentech Televize bez hranic a dalších mezinárodních regulí.

3.1 Ofcom (Office for Communications)

Ofcom je statutární orgán zřízený Parlamentem, nezávislý na vládě. Vznikl spojením oddělených regulačních orgánů Independent Television Commission (ITC), Radio Authority a telekomunikačního úřadu. Ofcom reguluje televizní¹⁶ a rozhlasové vysílání, telekomunikace a bezdrátové komunikační služby. Povinnosti Ofcomu stanovuje komunikační zákon (Communications Act) z roku 2003. Ofcom zajišťuje omezení křížového vlastnictví tak, aby byla zajištěna pluralita názorů napříč médii v různých regionech. Povinností Ofcomu je posuzovat, zda veřejní vysílatelé plní povinnosti veřejných vysílatelů, které jim ukládá Komunikační zákon z roku 2003.

Rozhodování o vysílání ve Walesu spadá pod povinnosti Ministerstva pro kulturu, média a sport, a tudíž není v kompetencích Národního shromáždění. Parlament má ale povinnost konzultovat s mediálním oddělením Národního shromáždění veškeré chystané změny v legislativě.

Z lingvistického hlediska Ofcom jakožto regulátor neovlivňuje jazykový obsah vysílatelů. Pokud jde o vysílatele veřejné služby (BBC, S4C), spadají jazykové podmínky pod předpisy jejich vlastních regulačních orgánů. Případné podmínky pro vysílání ve většině u komerčních stanic jsou součástí licenční smlouvy mezi Ofcomem a držitelem licence.

3.2 BBC Trust

BBC Trust je kontrolní orgán pro BBC, na BBC nezávislý. Vznikl k 1.1. 2007, kdy začala platit nová Královská Charta BBC, která zrušila předchozí regulační orgán Board of Governors a zavedla BBC Trust, který přebírá roli regulátora společně s tzv. Výkonnou radou (Executive Board). Hlavním úkolem BBC Trust je stanovení

¹⁶ Včetně BBC, která má navíc vlastního regulátora a částečně i S4C, která spadá pod regulaci S4C Authority.

strategie a priorit BBC a celkový dohled nad prací Výkonné rady. Podle Královské Charty bude takto činit ve veřejném zájmu a zejména v zájmu poplatníků¹⁷. Úkolem těchto orgánů je hájit zájmy poplatníků, kontrolovat, zda BBC plní povinnosti vysílatele veřejné služby, dohlížet na to, aby veřejné finance BBC byly v pořádku, aby obchody BBC mimo vysílání byly v souladu se zákonem a ve veřejném zájmu a aby byla BBC otevřenou a transparentní společností.¹⁸

Komunikační zákon z roku 2003 umístil některé aktivity BBC pod kontrolu centrálního kontrolního orgánu Ofcom (Office of Communications). Formální kontrolu nad BBC Wales má Správní rada BBC sídlící v Londýně, jež je jmenovaná vládou. V ní od padesátých let minulého století zasedá vždy jeden zástupce Walesu. Členové rady se vybírají z prominentních osobností velšského veřejného života, politiky či průmyslu. Na formální úrovni bylo ale vysílání ve Walesu vždy kontrolováno z Londýna a zůstalo to tak dodnes.

3.3 S4C Authority

S4C Authority, nebo také Welsh Authority, zodpovídá podle komunikačního zákona¹⁹ za to, že S4C i S4C Digital budou reprezentovat televize veřejné služby ve smyslu šíření informací, vzdělání a zábavy. S4C musí například podle tohoto zákona poskytovat televizní služby vysoké kvality zahrnující programy ve velštině v hlavních vysílacích časech a zajistit, že všechny velšsky vysílané programy budou vybaveny titulky (přes službu teletextu).

S4C Authority sestává také ze dvou orgánů, podobně jako u BBC je to Authority a Rada S4C (S4C Board). Zatímco Authority nastavuje pravidla a ukládá úkoly, Rada úkoly vykonává a dohlíží na to, že jsou dodržována pravidla.

S4C musí splňovat veškeré podmínky veřejného vysílatele, které jsou navíc zpřísněny jazykovými požadavky.²⁰

¹⁷ Zdroj: Královská Charta BBC

http://www.bbc.co.uk/bbctrust/assets/files/pdf/regulatory_framework/charter_agreement/royalcharters_ealed_sept06.pdf

¹⁸ Více viz Královská Charta BBC, bod 15.

¹⁹ Zdroj: Communication Act 2003 - <http://www.opsi.gov.uk/acts/acts2003/30021--f.htm#199>

²⁰ Zdroj a více na: http://www.s4c.co.uk/abouts4c/authority/pdf/rol_awdurdod.pdf

3.4 Regulátor tisku

Ve Velké Británii neexistuje regulace obsahu denního tisku a vláda žádnou takovou regulaci tisku nepřipravuje. Funguje zde systém samoregulace, daný zákony trhu. Existuje však Press Complaints Commission, nestatutární orgán stanovující etická pravidla obsahu tištěných periodik, řešící s vydavateli obsah, na který byla podána stížnost.

4 Velšská média

Masová média ve Walesu byla vždy ovlivněna a tvarována ekonomickým a politickým centrem – Londýnem. Přestože v minulých dekádách vznikla výhradně velšská média, jako je Rádio Cymru a televizní kanál S4C, dodnes je mediální prostředí matoucí a zavádějící. Barlow a kol. ho v knize *Media in Wales - Voices of Small Nation* (2005) popsali výstižně předstírajíce, že je návštěvníkem Walesu, který se o něm chce něco dovědět. Pokud by takový návštěvník zapnul televizi, byl by překvapený malým množstvím ve Walesu vyrobených pořadů na kanálech, jako je ITV1 Wales (dříve HTV) a BBC Wales, a možná by ho zaskočilo, jak málo se tyto stanice liší od celostátních sítí BBC a ITV. Na druhou stranu by byl překvapen množstvím kvalitních lokálních programů, které nabízí S4C, přesto že jsou „zabalené“ v anglických pořadech kanálu Channel 4. Na hranicích Walesu a Anglie je navíc mnohem silnější signál vysílaný z Bristolu, Manchesteru či Birminghamu. Domácnosti zde tedy přijímají poskrovnu velšských signálů a tudíž téměř žádné velšské programy. Nedostatečným signálem je pokrytý i Cardiff, hlavní město Walesu (Barlow a kol., 2005: s. 14).

Významným problémem pro velšské televize je malá konkurenceschopnost v oblasti reklamy. Velšské programy nejsou a nemohou být atraktivní pro velké zadavatele reklamy tak, jako jiné kanály mohou. Celostátní kanály jako BBC1 a BBC2, ITV a jiné velké kanály osloví mnoho lidí najednou. Komerční specializované kanály mají zase jasně dané cílové skupiny, a proto jsou pro zadavatele reklamy také atraktivní. Velšské kanály tak vyhovují spíše požadavkům lokálních společností se sídlem a obchodní aktivitou ve Walesu. Je evidentní, že tyto společnosti se budou také finančně pohybovat v jiných řádech než společnosti vysílající reklamu na celostátních a úspěšných komerčních kanálech.

I rádio zde má své zvláštnosti. To, že v hornatém Walesu stanice neustále vypadávají, by nebylo až tak překvapující. V některých oblastech je ale signál celostátních stanic BBC Radio 1, 2, 3, 4 a 5 silnější a zachytitelnější než signály rádia Wales a rádia Cymru, dvou veřejných velšských rádií. Skupina komerčních rádií, sdružená pod zkratkou ILR (Independent Local Radio), však také nenabízí očekávaný nezávislý program s vzhledem do velšské kultury. Například na severu Walesu vlastní lokální rádia jedna společnost a tak je jejich program téměř totožný, k večeru dokonce i „prázdný“. Výjimkou je rádio Champion FM, které se zaměřilo na velšsky mluvící

dělnickou třídu opomíjenou rádiem Cymru, a tak v roce 2002 měla tato stanice dokonce vyšší podíl posluchačů než rádio Cymru (Barlow a kol., 2005: s. 15).

Osobitý ráz nese i oblast tištěných médií, neboť navzdory relativně vysokému počtu velšsky mluvících lidí nemá Wales žádné opravdu národní noviny a nejprodávanějším deníkem je londýnský tabloid *The Sun* (Barlow a kol., 2005). Mezi velšskými deníky v angličtině jsou nejčtenější *Western Mail* a *South Wales Echo*. Regionální noviny příliš oblíbené nejsou, ve čtenosti je daleko předčí lokální noviny, které svým čtenářům nabízejí informace, které se jich přímo týkají. V posledních dvaceti letech výrazně vzrostl počet lokálních novin psaných převážně ve velštině, ale i v angličtině. Obsahují lokální zprávy, informace o místních kulturních akcích a lokální reklamu.

V následujících podkapitolách se budu zabývat jednotlivě nejprve tištěnými médii a potom médii audiovizuálními. V každé kategorii vyberu z prostorového důvodu jen nejvýznamnější média a popíši jejich postavení na trhu.

4.1 Tištěná média

Vývoj tisku ve Walesu vždy byl a stále je spojen s ekonomickými a populačními změnami, politickou situací a jazykovými okolnostmi. S průmyslovou revolucí a rychlým rozvojem po celé Evropě se i ve Walesu začaly vydávat noviny ve velkém.

Není cílem této části popisovat historii žurnalistiky ve Walesu. Přesto jsou některá fakta pozoruhodná. První pravidelně vydávané noviny ve Walesu byly „*Cambrian*“, vydávané ve Swansea od roku 1804. Od té doby rostl počet periodik vysokou rychlostí. Vrcholem pak byl konec 19. a začátek 20. století. Od té doby docházelo k plynulému poklesu počtu vydávaných periodik, většinou z důvodu nedostatku reklamy či čtenářů, nebo díky obtížné distribuci (Barlow a kol., 2005: s. 38). Pro ilustraci - v roce 1920 vycházelo 131 titulů v angličtině a 21 titulů ve velštině. V roce 1960 už to bylo jen 101 anglických a 8 velšských periodik. Důvodem pokračujícího poklesu zejména velšských titulů byla distribuce levných anglických deníků (*Daily Mail*, *Daily Mirror*), konkurence filmu, rozhlasu a televize. Navíc konkurenci z Londýna napomáhal rozvoj dopravy (Barlow a kol., 2005: s. 38).

V 70. letech se začaly hojně vydávat lokální noviny. Byly psané velšsky, měly většinou měsíční periodicitu a většinou je vydávali a psali dobrovolníci. Tyto noviny

sloužily obyvatelstvu jako striktně lokální médium přinášející lokální zprávy, zaměřující se na lokální čtenáře. Tabulka 1 sleduje vývoj počtu novin od roku 1966 do současnosti, přičemž počátkem 90. let bylo jen těchto lokálních malých periodik asi 51, s celkovou čteností více než 70 tisíc Velšanů.

Tabulka 1: Počet novin vydávaných ve Walesu 1966-2003²¹

Rok	Ranní	Večerní	Týdeník/čtrnáctideník	Neděle	Zdarma	Celkem
1966	1	3	89			93
1970	1	3	87			91
1975	1	4	75			80
1980	1	4	57			72
1985	1	4	51		26	82
2003	1	5	33	1	30	70

V šedesátých a sedmdesátých letech probíhaly výše popsané aktivity za zachování a propagaci velšského jazyka. Tyto lokální noviny situaci monitorovaly ve vztahu ke své oblasti a tím lingvistické snahy dále podporovaly.

V průběhu 20. století se noviny staly, stejně jako v ostatních vyspělých státech, závislé na reklamě a nákladu, spíše než na ceně. Ačkoliv obsah zůstal převážně politický, zájmy vlastníků byly především komerční (Barlow a kol., 2005: s. 43). Třetím hlavním tématem mimo politiky a jazyka pak bylo náboženství.

S pokračujícím poklesem velšsky mluvícího obyvatelstva v průběhu 19. a první poloviny 20. století se také snížil zájem o velšsky psaná periodika. Vliv zde měl také příliv angličtiny²² a americké kultury prostřednictvím biografů²³.

4.1.1 Vlastnictví

Problematika vlastnictví periodik se ve Walesu ubírala stejným směrem jako v celé Velké Británii. Od lokálních tiskařů, žurnalistů či obchodníků přes období, kdy média vlastnily různé zájmové skupiny²⁴, jako například církevní (baptisté, kalvinisté), politické (toriové, liberálové) až po mediální společnosti, které často vlastní více médií.

²¹ Zdroj: webová stránka Newspaper society in Barlow a kol. (2005: s. 39)

²² Viz. kapitola 1.

²³ Viz. kapitola 1.

²⁴ V 19. století platilo, že svrchovanou kontrolu nad obsahem periodika měl jeho vlastník, nikoliv jeho tvůrci, ačkoliv se tato skutečnost oficiálně popírala (Barlow a kol., 2005, 2001: 44).

Ve dvacátém století se díky zvýšeným nákladům výroby a rostoucí závislosti na reklamě posílila vlastnická koncentrace. V 60. letech vlastnilo většinu velšských titulů pět tiskových koncernů. Pět hlavních společností vlastnilo většinu velšských periodik i v roce 2003 a je tomu tak dodnes, jen s tím rozdílem, že velšská periodika jsou dnes většinou jen odnoží společností, které mají hlavní obchodní zájmy mimo Wales. Jsou to společnosti Trinity Mirror plc (vlastníci ve Walesu 27 titulů), Newsquest (14 titulů), North Wales Newspapers Ltd²⁵ (11 titulů), Northcliffe Newspapers (7 titulů) a Tindle Newspapers (10 titulů)²⁶ (Barlow a kol., 2005). Dominantní je společnost Trinity Mirror plc²⁷, která vlastní například celostátní tabloid Mirror, nejprodávanější velšský list South Wales Echo, Western Mail a Daily Post.

4.1.2 Trh

Nejčtenějším deníkem ve Walesu je však anglický bulvár Sun vlastněný společností News Corporation Ruperta Murdocha. V roce 2002 pocházelo 85% všech ranních deníků z Anglie. Sun pronikl do 20 procent všech velšských domácností a prodával 473 tisíc²⁸ výtisků denně. Za ním následují Mirror se 16 procenty a Daily Mail s 11 procenty. Western Mail a Daily Post – dva nejprodávanější velšské listy psané anglicky – dosáhly dohromady jen 13 procent. Nejčtenějším týdeníkem je pak nedělní News of the World, taktéž vlastněný Rupertem Murdochem, s totožným 20% podílem na trhu.

Novinkou na velšském trhu médií by měl být v blízké budoucnosti založený národní deník Y Byd (The World), jehož příchod se ale až dodnes neustále odkládal z oprávněné obavy z nezájmu. Založen by měl být v průběhu roku 2007. Místo toho, aby ho vlastnila jedna společnost, budou ho vlastnit podílníci, kteří si už nyní kupují podílové listy. Cílem je, aby byl list naprosto politicky i ekonomicky nezávislý. Vycházet má od pondělí do pátku ve formě „mírně seriózního tabloidu“. Redakce bude umístěna uprostřed Walesu tak, aby opět nedocházelo ke zpochybnění nezaujatosti a celonárodního charakteru. Hlavní náplní budou záležitosti a události Walesu, ale list bude pokrývat i britské a světové události.

²⁵ North Wales Newspapers (NWN) je jednou z největších soukromých novinových společností a zároveň poslední z velšských rodinných firem (<http://www.printingtalk.com/news/kxz/kxz400.html>)

²⁶ Údaje jsou z roku 2002 a množství titulů zahrnuje deníky, jak ranní tak večerní, týdeníky a noviny zdarma.

²⁷ Po celé Velké Británii vlastní 238 periodik.

²⁸ Celková populace Walesu je 3 miliony.

Ve velštině vychází velký počet týdeníků a měsíčníků, k nejvýznamnějším Golwg, Y Cymro a Barn. Výše zmíněná organizace, Welsh Book Council, sponzoruje některá specializovaná velšská periodika.

Velmi oblíbenou formou novin ve Walesu jsou úzce lokální listy zaměřené pouze na danou lokalitu. Takových listů, vydávaných jak v angličtině, tak ve velštině, je ve Walesu 57.

4.1.3 Anglicky psané deníky vydávané ve Walesu

Western Mail

Western Mail byl založený v roce 1869 v Cardiffu rodinou Bute, konzervativců, kteří chtěli skrze tento list propagovat zájmy strany a vyvažovat vliv liberálních publikací (Barlow a kol., 2005: s. 42).

V šedesátých letech 20. století zavedl Western Mail post korespondenta pro velšské záležitosti. Vůbec poprvé se někdo nezávisle zabýval politikou ve Walesu, aniž by plně spoléhal na zpravodajství z Londýna. (Davies, 1999: s. 5).

V současné době je to druhý nejprodávanější velšský deník psaný anglicky. Vychází ráno a má náklad denně 40 tisíc²⁹ výtisků. Je to bulvární deník založený zejména na sportu a velšských lokálních událostech. Vydavatel Trinity Mirror prezentuje Western Mail jako „národní“ deník. S tímto označením lze souhlasit pouze proto, že jeho snahou je vidět veškeré světové události z velšské perspektivy a tak je i svým čtenářům podávat. Z hlediska geografického deník ovšem národní není. Na druhou stranu přináší každý den sloupek ve velštině a v sobotní příloze jsou velštině věnované dvě stránky.

South Wales Echo

Je nejprodávanějším deníkem vydávaným ve Walesu. Denní náklad se pohybuje okolo 51 000 výtisků. Vychází večer a přináší jak lokální zprávy, tak zprávy celostátní (ve smyslu UK). Dosahem pokrývá Cardiff a okolí. Echo je bulvárnějšího rázu než Western Mail.

²⁹ Zdroj: <http://www.abc.org.uk/cgi-bin/gen5?runprog=nav/abcdata&type=bytitledo&maxhits=all&wholesearch=y&wholewords=y&srctype=a&df=y&freetext=news+of+the+world>

Deník byl založený v roce 1884 a základnu má v Cardiffu. Vlastní ho, stejně jako Western Mail, Wales on Sunday či Daily Mirror, společnost Trinity Mirror.³⁰

Daily Post

Původně se list jmenoval Liverpool Daily Post, na současný název byl přejmenován v roce 2004. Denní náklad je okolo 38 000 výtisků. List pokrývá zejména severní Wales a vytváří protiváhu Western Mailu, který je spíše na jihu. Přesto je vlastněný stejnou společností, Trinity Mirror.

Wales on Sunday

Je jediným nedělním celonárodním periodikem. Je psaný v angličtině a vlastněný též společností Trinity Mirror.

Dalšími významnějšími deníky jsou South Wales Evening Post vycházející ve Swansea a nákladem blízký Echu.

4.1.4 Regionální a lokální tisk

Jak již bylo napsáno, lokální tisk je ve Walesu velmi populární. Nazývá se Papurau Bro (obecní noviny) a téměř každé město či městečko má své lokální periodikum. Tyto obecní noviny se objevily v sedmdesátých letech 20. století v Cardiffu a rychle se rozšířily po celé zemi. Dnes vychází 58 titulů v celkovém množství okolo 82000 výtisků. Tato lokální periodika jsou dotována Velšskou knižní radou a většinou je vlastní mediální skupiny vlastníci také větší listy. Vycházejí většinou jednou týdně a přinášejí především lokální zprávy, lokální reklamu a informace o kultuře.

Y Cymro ("The Welshman")

Y Cymro je velšsky psaný týdeník založený v roce 1932 ve Wrexhamu. Vychází vždy ve středu a jeho podtitul zní: národní velšské noviny. V roce 2004 prodala společnost North Wales Newspapers list podnikateli Rayi Tindlovi do Tindle Newspapers. Počet týdně prodaných výtisků se dnes odhaduje na 4000³¹, ačkoliv za doby největšího rozkvětu pod vedením šéfredaktora Johna Roberta Williamse v letech 1945-1962 prodával 25 000 výtisků týdně. Čtenářská základna je spíše na severu Walesu, ale vzhledem ke svému podtitulu je Y Cymro určený všem Velšanům. Re-

³⁰ Zdroj: <http://www.trinitymirror.com/brands/regionals/wales/westernmail/>

³¹ Zdroj: <http://www.aber.ac.uk/~merwww/images/MonografCymraeg231006.pdf>

dakci má list ve městě Porthmadog v regionu Gwynedd. Welsh Book Council přispívá vydavateli tohoto listu ročně 18 000 liber.

Golwg

Dalším velšským týdeníkem je magazín Golwg reflektující současné události a věnující značnou část svého obsahu umění. Magazín vlastní soukromá společnost Golwg Cyf založená v roce 1988. Podle vlastních statistik je prodejnost magazínu okolo 3000 týdně, přečte si jej asi 14 000 lidí. Golwg Cyf vydává také dva dětské magazíny V a Wcw a dvouměsíčník Ling Newydd pro studenty velštiny.³²

Y Traethodydd

Nejstarším vydávaným periodikem ve velštině je magazín Y Traethodydd založený v roce 1845, dnes vydávaný čtvrtletně velšskou presbyteriánskou církví. Obsahuje široce kulturní a intelektuální tematiku a je financován Velšskou knižní radou.³³

Ve Walesu dále vychází řada specializovaných časopisů a magazínů vydávaných měsíčně, čtvrtletně či dvakrát za rok. Tato periodika mají většinou velmi nízký náklad a jsou financována a podporována Velšskou knižní radou.

Tabulka 2: Náklad nejprodávanějších deníků vydávaných na území Walesu³⁴

Noviny	Průměrný náklad
Western Mail	39,776
South Wales Echo	51,386
Daily Post	38,332
Wales on Sunday*	43,129

* Týdeník

4.1.5 Podpora médií místními politiky³⁵

Politici Národního shromáždění se snaží přispět k rozvoji velšských tištěných médií. Zejména před volbami slibovali podporu vzdělávání v žurnalistice a spekulovali, jak utratit 1 milion liber na reklamu v lokálních periodikách. Politici se také snaží vyvážit propouštění mediálního koncernu Trinity Mirror. Hlavními argumenty pro podpo-

³²Zdroj: <http://www.aber.ac.uk/~merwww/images/MonograffCymraeg231006.pdf>

³³ Zdroj: <http://www.aber.ac.uk/~merwww/images/MonograffCymraeg231006.pdf>

³⁴ Náklady ostatních deníků jako například The Sun nebo News of the World se nedají získat, neboť jsou vedené dohromady a zahrnují náklad jak v Anglii, tak ve Walesu a Skotsku a Severním Irsku. Samostatní informace o nákladu pro Wales není zdarma dostupná.

³⁵ Zdroj: National Union for Journalists <http://www.nuj.org.uk/inner.php?docid=1495>

ru velšských médií je to, že „velšští čtenáři“ nemají dostatek informací o své vlastní zemi, neboť většina titulů pochází z Londýna. Pokud do sebe novinový průmysl nezačne investovat, pokud nezačne usilovat o dlouhodobě udržitelný zisk, pak bude čtenost velšských titulů dále klesat“³⁶.

Pro politiky je tisk velmi důležitý z hlediska propagace jejich vlastní lokální činnosti, která se v audiovizuálních médiích neprosadí. Příkladem byly volby do Národního shromáždění, kdy většina legislativních návrhů kandidátů byla popsána a čtenářům nabídnuta v lokálním tisku.

4.1.6 Dílčí závěry

Na počátku 21. století nelze o velšském tisku říci to, co mohl Aled Jones říci v 19. století:

„Během druhé poloviny 19. století pomohlo rozšíření tisku vytvořit a dále stimulovatnovou formu národní identity. ...vyjadřuje a tvaruje touhu důležité menšiny, která dychtí po sebevyjádření...“ (A. Jones³⁷, in Barlow a kol., 2005: str.53)

Tisk ztratil na své výjimečnosti díky ostatním médiím, jak tomu ostatně je i ve zbytku světa. Stal se jednou z možností a už není výlučným a jediným zdrojem informací.

Ve Walesu evidentně schází národní deník a lokální periodika tuto mezeru zaplňují jen částečně. Barlow situaci popisuje jako „informační deficit“, kdy Velšané nemají dostatečný zdroj informací o velšském politickém a kulturním životě. To by se mělo v nejbližší budoucnosti změnit. Otázkou zůstává, zda další deník na trhu, byť celonárodní, zato psaný velšsky, zaujme pozornost velšských čtenářů, kteří jsou nyní zvyklí na lokální periodika.

³⁶ Alun Pugh, velšský ministr pro kulturu, sport a média, Zdroj: National Union for Journalists <http://www.nuj.org.uk/inner.php?docid=1495>

³⁷ Zdroj: Aled Jones, The Nineteenth-century Media and Welsh Identity in L Brake, B. Bell a D. Filkinskeine (eds.), Nineteen-century Media and the Constructions of Identities, Basingstoke, Palgrave, 2000, s. 310-311

4.2 Rozhlas

Rozhlasové vysílání ve Walesu mělo extrémní vliv na další vývoj společnosti, který se výrazně nelišil od vývoje v jiných zemích, ale hlavně mělo vliv na vývoj jazyka a národní identity, a to vliv jak pozitivní, tak negativní.

První rozhlasové vysílání ve Walesu se odehrálo v únoru 1923 a bylo dokonce ve velštině, neboť se vysílal zpěv velšského barytonu Mostyna Thomase. Rozhlasová Stanice BBC ve Walesu měla sídlo v Cardiffu. V roce 1925 se zde vysílal program s názvem A Welsh Hour, kde se sice hrály velšské písně, ale mluvit se velšsky nesmělo. Přesto se občas vysílaly velšské programy. Například drama, poezie nebo mše ve velštině. V roce 1925 začala BBC vysílat ve Swansea, kde najednou velština tolik nevadila a začala se vysílat ve větším množství. V roce 1931 začalo pravidelné vysílání programu ve velštině jednou za 14 dní, s obsahem naplněným velšskou hudbou a průvodním slovem ve velštině a také velšskou mší³⁸ (Barlow a kol., 2005: s. 99).

Ve třicátých letech se množství programu ve velštině zvyšovalo, částečně také proto, že vzniknul samostatný vysílací region BBC „West“. V rámci takového regionu (celkem jich bylo 5) se měl, kromě programu z Londýna, vysílat i regionální obsah. Přesto vedení BBC požadovalo, aby do mikrofonu mluvili zejména angličtí hlasatelé, nepřáli si ve vysílání ani typický velšský přízvuk. Taková standardizace však nepřinášela uspokojení ani velšským posluchačům, ani anglickým posluchačům přijímajícím signál přes hranice Anglie a Walesu. Také fakt, že v padesátých letech se rozhlasové a televizní vysílání značně rozvinulo, ale stále ještě neexistovaly kanály, stanice nebo frekvence, na kterých by se vysílalo jen velšsky, rozladil posluchače na obou stranách zálivu³⁹. Frekvence pro vysílání ve velštině byly stejné jako ty pro vysílání v angličtině. Velšské programy se nevysílaly v hlavních vysílacích časech a tak došlo k tomu, že posluchači, kteří velšské programy nechtěli, je měli, a ti, kteří je chtěli, je měli v nevhodnou dobu⁴⁰.

V té době se Velšané začali domáhat vlastní stanice, která by vysílala jen pro ně a v jejich jazyce.

³⁸ Zdroj: <http://www.aber.ac.uk/~merwww/images/MonograffCymraeg231006.pdf>

³⁹ Viz příloha 7, mapa Walesu.

⁴⁰ Zdroj: <http://www.aber.ac.uk/~merwww/images/MonograffCymraeg231006.pdf>

BBC byla monopolem na poli rozhlasu až do roku 1972, kdy byla zákonem stanovena tzv. Independent Broadcasting Authority, která měla za úkol regulovat rozhlasové vysílání a která počátkem 70. let představila koncepci komerčního rozhlasu.

Ve Velké Británii existuje 5 druhů vysílání. Veřejné, kam patří BBC, regulované vlastními nezávislými orgány, dále komerční, obecní a neziskové vysílání, kde všechny stanice podléhají regulaci Ofcomu, a nakonec vysílání internetové a podcasting, které jsou dosud neregulované.

4.2.1 Veřejné vysílání

BBC Rádio Cymru

Teprve na konci sedmdesátých let, v roce 1978 bylo založeno BBC Rádio Cymru, veřejná stanice, která vysílá 20 hodin velšského programu denně. Stanice je financovaná z poplatků BBC. Její provoz by byl samostatně drahý, ale tím, že je součástí korporace BBC, může čerpat z jejích zdrojů a tím se její provoz značně zlevňuje. Přesto rozpočet na jeden rok byl např. v roce 2005 9,2 milionu liber.

V roce 2002 rádio změnilo svůj program tak, aby bylo atraktivnější pro mladou generaci a rozšířilo noční hudební program ze dvou na pět hodin⁴¹. Také se snaží zapojovat do vysílání obce a své vysílání zlokalizovat. Aktuální počet posluchačů se podle vlastních údajů BBC pohybuje mezi 160 a 180 tisíci, což představuje asi třetinu všech lidí mluvících velšsky⁴². Od roku 2003 je Rádio Cymru přístupné přes digitální službu Freeview a také jako stream přes BBC Radio Player Service. Zde je možné využít takzvané rádio na přání či podcasting a poslouchat vybrané pořady nezávisle na jejich vysílacím čase. Ve Velké Británii se ale pořady archivují pouze jeden týden, nikoliv neomezeně, jak je tomu v České republice.

BBC Rádio Wales

Je jedinou celonárodní veřejnou stanicí vysílající v angličtině a nejposlouchanější stanicí ve Walesu..

4.2.2 Komerční vysílání

Komerční stanice jsou ve celé Velké Británii sdružené pod instituci Independent Local Radio (ILR). Ve Walesu do ní patří 16 stanic. Tyto stanice mají být primárně

⁴¹ Zdroj: <http://www.aber.ac.uk/~merwww/images/MonograffCymraeg231006.pdf>

⁴² Zdroj: <http://www.bbc.co.uk>

lokální a ve svém vysílání brát zvláštní zřetel na lokální zpravodajství a lokální zájmy. Většina stanic této charakteristice odpovídá, ale například stanice jako Red Dragon nebo Real Radio ní možné stále ještě považovat za lokální, vzhledem k množství jejich posluchačů a velikosti oblasti, ve které vysílají.

Champion FM

Je dvojjazyčné rádio vysílající v oblasti severního a středního Walesu. Stanice sídlí v Bangoru a vlastní ji společnost GCap Media. Je financována výhradně z reklamy a přímých sponzorů jednotlivých programů⁴³. V roce 2006 vysílala stanice 56 hodin týdně ve velštině, což odpovídalo 37% vysílacího času. Velšský obsah je ale vysíláný v hlavním vysílacím čase mezi 6 a 7 hodinou ranní. Zbytek vysílacího času je naplněn anglickým programem jiných stanic vlastněných stejnou společností.

Stanice vysílá moderní hudbu a dvanáctkrát denně (všední dny) zprávy ve velštině, které si sama vyrábí. Hlavní koncentrace zpráv je v raním hlavním vysílacím čase. O víkendu stanice také vysílá zprávy ve velštině, ale jen 3-4krát denně⁴⁴.

Coast FM

Vysílá v oblasti severního pobřeží Walesu, sídlo má taktéž v Bangoru, kde sdílí redakci s Champion FM. Vysílá od roku 1993. Stanice vysílá specializované velšské hudební pořady ve večerních hodinách a v raním hlavním vysílacím čase také velšské zprávy⁴⁵.

Radio Ceredigion

Je regionální stanice vysílající v jižním a ve středním Walesu. Vysílá lokální program v obou jazycích od roku 1992. Vysílání je financované z reklamy a členských příspěvků, jednotlivé programy mají také své přímé sponzory. Stanice vysílá 58 hodin týdně ve velštině, což je asi 44% procent jejího vysílacího času. Vlastníkem stanice je Tindle News Group. Program stanice je velmi různorodý, zahrnuje magazíny, specializované pořady, sportovní přenosy, lokální kulturní akce a samozřejmě zprávy ve velštině několikrát denně a v hlavním vysílacím čase⁴⁶.

⁴³ Zdroj: <http://www.aber.ac.uk/~merwww/images/MonograffCymraeg231006.pdf>

⁴⁴ Zdroj: <http://www.champion103.co.uk/>

⁴⁵ Zdroj: <http://www.aber.ac.uk/~merwww/images/MonograffCymraeg231006.pdf>, str.17

⁴⁶ www.ceredigionfm.co.uk

Dalšími významnějšími stanicemi jsou Swansea Sound, Radio Carmarthenshire / Scarlet FM / Radio Pembrokeshire, Valleys Radio a Bridge FM. Tyto stanice vysílají velšsky v menším množství a nevyznačují se žádnou speciální náplní programu. Nejoblíbenější komerční stanice vysílající výhradně v angličtině jsou, Real Radio, The Wave a Red Dragon FM.

Obecní rádio

Aby vysílatel získal licenci k provozování obecního rádia, musí splnit 4 základní podmínky. Vysílání musí být v zájmu veřejnosti a musí mít společenský přínos, musí sloužit především jedné nebo více obcím, musí být neziskové a musí umožnit členům cílové skupiny podílet se na provozu a řízení služby. V současné době jsou na území Walesu je 4 držitelé licenci k obecnímu vysílání⁴⁷.

Nezisková rádia

Jsou to například nemocniční rádia a nebo studentské projekty. Tato rádia však nemají dlouhodobé vysílací licence.

Internetová rádia a podcasting

Mezi nejvýznamnější internetová rádia patří rádio Amgen⁴⁸, které vzniklo v roce 2001. Založil ho známý velšský klubový DJ a programem chce předat svým posluchačům co nejvíce z velšského hudebního undergroundu. Také internetová verze rádia Cymru je nyní v provozu a řada dalších streamových rádií.

4.2.3 Vlastnictví

Komerční stanice ve Walesu, ač náleží pod jednu instituci (I.R.), jsou vlastněny různými společnostmi. Jsou to společnosti Tindle Radio (Bridge FM), GWR (např. Champion FM, Coast FM), The Wireless Group (např. Wave, Swansea Sound), Capital Radio plc (např. Red Dragon), North Wales Newspapers (rádio Ceredigion) a společnost GMG Radio Holdings vlastní ve Walesu Real Radio. Další tři rádia (Maldwyn, Pembrokeshire a Carmarthenshire) jsou vlastněné lokálním vlastníkem (Barlow a kol., 2005: s. 119).

Hlavním problémem koncentrovaného vlastnictví je nemožnost komunikace s lokální stanicí. Jak píše Barlow, jedinec, který chce se stanicí komunikovat, například zeptat

⁴⁷ Zdroj:

http://www.ofcom.org.uk/radio/ifi/rbl/commun_radio/prsandl/l_cr_state/CommRadstrategy.pdf

⁴⁸ Zdroj: <http://www.aber.ac.uk/~merwww/images/MonograffCymraeg231006.pdf>, str. 19

se na důvod změn v programu apod., je odkázán na vedení společnosti, kde se nedozví nic víc, než že změny jsou součástí politiky společnosti. Stanice tak zákonitě ztrácí na své lokálnosti a ztrácí jednu z charakteristik lokální stanice – tedy komunikaci s posluchači.

Tyto faktory ovlivňují i program jednotlivých stanic, který má většinou stejné denní schéma i podobnou náplň pořadů. Komerční stanice tak většinou vysílají tzv. „Snídaní“, pak „polední vysílání“, následuje hlavní vysílací čas a „drive through“ až do 18 hodin, a večerní program. Homogenizace programu těchto stanic je zřejmá a i osoby moderátorů jsou standardizované a jejich způsob provádění programem předvídatelný.

Tabulka 3: Poslechovost rádií ve Walesu⁴⁹

Stanice	Týdenní poslechovost (v tisících)	Týdenní poslechovost %	Podíl %
BBC Radio Wales	459	19	9.2
BBC Radio Cymru	177	7	3.3
Celkem BBC	580	24	12.5
Bridge FM	49	31	12.4
Champion FM	35	30	13.8
Coast FM	64	29	11.8
The Wave	353	26	18.6
Swansea Sound	83	16	8.4
Valleys Radio	100	23	12.9
Red Dragon	312	35	14.0
Real Radio	366	25	12.7

4.2.4 Dílčí závěry

Obě veřejné stanice BBC jsou oblíbené a odpovídají představám obyvatel, politiků, regulátorů i jazykových ochránců. BBC si dobře uvědomuje, že veřejné vysílání mimo Londýn, od lokálních vysílatelů, s regionální tematikou, je jedním z nejdůležitějších prvků veřejného vysílání vůbec.

Větší problém je s lokálními komerčními stanicemi, které ač „nezávislé“ (independent) jsou velmi tržně orientované a jak Barlow poznamenal, jsou stanicemi více pro inzerenty než pro posluchače (2005: s. 123). Jestliže se lokální stanice dostaly do stádia, kdy za nejdůležitější považují tržní ukazatele jako jsou množství posluchačů a

⁴⁹ Zdroj: Rajar 2004 in Barlow, 2005: s. 111. Údaje z prosince 2003.

výnosy z reklamy, místo závazku „svým“ lokálním posluchačům, nelze se divit tomu, že výrok, který Jeremy Tunstall⁵⁰ napsal v roce 1983, že „velšská média jsou méně velšská, než jsou skotská média skotská“, platí i dnes, a možná ve větší míře. Je nyní na politicích a regulačních orgánech, aby se více zabývali otázkou, zda nezávislé lokální rozhlasové stanice plní své závazky, zda vysílají ve veřejném zájmu lokální komunit a zda posilují kulturní identitu a rozvíjí informované občanství.

4.3 Televize

4.3.1 Televizace Walesu

BBC spustila první televizní služby 2. listopadu 1936 v Londýně. Dosah byl minimální a přístroje pro příjem velmi drahé. Rozvoj byl navíc přerušen Druhou světovou válkou. Po válce však rozvoj vypukl naplno a BBC začala stavět vysílače po celé Anglii.

Příchod televize do Walesu se datuje k počátkům padesátých let 20. století. Jejimi předchůdci byl, jako ve většině zemí, rozhlas a film. Zajímavostí například je, že s vlivem americké kultury a přílivové vlny anglického jazyka do Walesu ve dvacátých letech se výrazně rozvinula kinematografie. Okolo roku 1930 bylo ve Walesu více biografů na osobu než kdekoli jinde v UK (Jenkins, Williams, 2000: 6-8). Na rozdíl od soukromých biografů však znamenalo zavedení veřejné televize v oblasti Walesu velmi pomalý proces. První možnost přijímat televizní signál měli obyvatelé jižního Walesu se zapojením vysílače v Sutton Coldfield v prosinci 1949, který měl obsluhovat jihozápadní Anglii. V květnu 1950 už bylo ve Walesu 1000 držitelů licencí na příjem televizního signálu. Severní Wales potom získal přístup k signálu přes vysílač obsluhující severní Anglii v říjnu 1951.

V květnu 1952 bylo ve Walesu přes 10 tisíc licencí, ale žádný vysílač. Velšané si stěžovali, že BBC je pomalá a nechce postavit vysílač ve Walesu. Opravdu tomu tak bylo, BBC (stejně jako později ITV) „nepovažovala zřízení speciificky velšské televizní služby za prioritní“ (Barlow, 2005: s. 129).

Velšská Rada, založená roku 1947, si vyžádala zapojit do Královské Charty BBC 1952 formuli o založení Velšské rady pro vysílání (The Broadcasting Council for Wales), která měla být zodpovědná za rozhlasové vysílání ve Walesu a mít poradní

⁵⁰ Zdroj: Tunstall, Jeremy, *The Media in Britain*, 1983

funkci pro vysílání televizní. Na její a také politický nátlak BBC postavila vysílač ve Wenvoe poblíž Cardiffu, který měl vysílat pro oblast Walesu a jihozápadní Anglie (J. Davies 1994 in Barlow, 2005: s. 128). Ale první program, portrét významného knihomola Boba Owena celý vysílaný ve velštině, byl odvysílaný až v březnu roku 1953. Do té doby se jednalo pouze o útržky, jednotlivé výpovědi, nebo jen části programů ve velštině (Davies, 1994: s. 203). Korespondent deníku Western Mail dokonce napsal:

„Doufám, že Angličané budou křičet v bolesti (protože programy ve velštině se vysílaly v čase, kdy se měly vysílat anglické programy, pozn. autorky) a čím hlasitěji budou křičet, tím dříve bude mít Wales svou vlastní televizi“.

(Davies, 1994: s. 203)

V padesátých letech se přijímání TV signálu hodně rozšířilo. V roce 1959 měla polovina velšských domácností licenci k přijímání TV signálu, v důsledku čehož se snížila návštěvnost biografů na pouhých 28 procent. Na konci šedesátých let už přijímalo TV signál 92 procent domácností (Barlow, 2005).

Přesto umístění jediného vysílače, a to na hranici Walesu s Anglií, bylo typickým výsledkem tzv. „Londýnské perspektivy“. Londýn stále považoval Wales za nevýznamné území přidané k Anglii, místo aby respektoval Wales jako geografickou a kulturní entitu (Barlow, 2005: s. 129).

Zde se však interpretace různých zdrojů liší. Zatímco Barlow a spol. popisují BBC jako bohatého strýčka neochotného k jakémukoliv kroku, který by ho stál peníze a přílišnou námahu na výrobu programů ve velštině, Davies vyzdvihuje snahu BBC ukázat, že ona jediná může mezi nově vzniklými společnostmi (jako ITV) Walesu poskytnout kvalitní televizní služby. Z toho, co píše Barlow, zní spíše úleva BBC poté, co se zbavila povinnosti produkovat celé množství velšských programů a její část převedla na S4C (viz. dále). Monopol BBC na televizním trhu skončil roku 1954, kdy Zákon o televizi umožnil udělování vysílacích licencí komerčním vysílatelům, z nichž jako první začala vysílat ITV už v roce 1955.

4.3.2 BBC Wales

V šedesátých letech BBC značně posílila a rozšířila své televizní služby ve Walesu. Na základě výsledků Pilkingtonovy komise z roku 1962, která kritizovala komerčnost ITV a naopak vychvalovala BBC, vyvstal požadavek jasnější orientace veřejné služby. To se setkalo s výrazným souhlasem ve Walesu a komise doporučila založení zvláštního programu BBC pro Wales. Vláda byla ochotna povolit vznik tohoto programu s podmínkou, že se bude zodpovídat Vysílací komisi pro Wales – Broadcasting Council For Wales (J. Davies, 1994 in Barlow, 2005: s. 131).

Kanál BBC Wales vznikl 9. února 1964 se základní programovou náplní z Londýna, ale se značnou částí programu se značkou BBC Wales.

Téhož roku vznikl v Londýně, jakožto alternativa k hlavním programům BBC a ITV, program BBC2, který byl o rok později dostupný i ve Walesu.

V osmdesátých letech byly v UK snahy vytvořit na poli televizních služeb tržní prostředí. BBC, financovaná z licenčních poplatků, byla v tomto směru poměrně bezpečná, přesto vstoupila do období velkých změn, které ji měly učinit konkurenceschopnější ve světě satelitů, digitální televize a později Internetu. Zákony o vysílání vydané v letech 1990, 1996 a Communication Act z roku 2003 umožnily liberalizaci britského televizního trhu. Zejména ve Walesu se rychle rozrostly nezávislé produkční společnosti a BBC musela čelit silné konkurenci, nejprve po dlouhou dobu pouze od ITV, se kterou ve Walesu vytvářela téměř duopol, později také od satelitní Sky TV (Barlow, 2005: s. 132).

BBC na situaci reagovala vytvořením dalšího programu, určeného více přímo pro velšské diváky. V roce 1984 se z BBC Wales stala BBC1 Wales a z BBC2 vznikla BBC2 Wales, což bylo snahou o zavedení vnitřního trhu, kde si producenti vybírají, na jakém kanálu své programy umístí. Konkurence satelitních a kabelových vysílatelů byla vysoká. Průzkum z roku 1990 ukázal, že vzestup kabelové televize ve Walesu byl vyšší než v UK jako celku (Mackay, Powell, 1997 in Barlow 2005: s. 133).

Nutno podotknout, že tlaky na vytvoření speciálního programu pouze pro Wales a nejlépe ve velštině byly na BBC vyvíjeny už od 50. let. Než ale BBC zareagovala opravdu účinně, vyšlo najevo, že jiné zainteresované společnosti to udělají rády. A v roce 1982 vznikl kanál S4C.

Programová skladba

Většina programů vysílaných na území Walesu byla a je většinou v angličtině. BBC vysílala první program ve velštině 1. března 1953 a do roku 1957 vysílala pět až sedm programů měsíčně. Tyto programy ale směly být vysílány pouze mimo dobu, kdy byly vysílány anglické programy. Například mezi šestou a sedmou hodinou večerní se nevysílalo, aby děti, chystající se jít spát, nebyly ničím rušeny. Nevysílalo se ani v neděli, která patřila bohoslužbám. Velština tedy získala prostor v médiích v tyto divácky méně atraktivní časy (Davies, 1994). Nicméně do televizní formy se transformovaly některé populární rozhlasové programy a vznikl také první zábavný televizní seriál. První vzdělávací programy ve velštině vysílala BBC v roce 1959. Zprávy ve velštině se začaly vysílat o čtyři roky později, a to v relaci Heddiw (Today) v jednu hodinu odpoledne. Zprávy Wales Today od šesti hodin večer byly o Walesu, ale anglicky.

V šedesátých letech se začaly programy ve velštině vysílat souběžně v době, kdy běžely anglické programy, a jednoduše je překryly. To vyvolalo nevoli u lidí, kteří velšsky neuměli.

Na počátku 70. let produkovala BBC Wales 6 hodin programu ve velštině a 5 hodin v angličtině týdně, a to hlavně zprávy a programy reflektující aktuální dění. Mezi nejprodukovanější programy patřila televizní dramata ve velštině, mezi nejoblíbenější pak samozřejmě sportovní přenosy (J. Davies, 1994 in Barlow 2005: s. 143). Až do roku 1982 musela BBC s velštinou bojovat, s příchodem S4C se však zbavila odpovědnosti vysílat ve velštině a tak hlavní televizní kanály ve Walesu zůstaly čistě anglické (Bonner, Ashton, 1998 in Barlow, 2005: s. 143). Pravděpodobně nejúspěšnějším programem BBC Wales byl program Pobol y Cwm („People of the Valley“), který se začal vysílat v roce 1974 a po osmi letech ho převzala S4C.

Změny po roce 1980

V době příchodu satelitů a kabelových televizí čelila BBC četným problémům. V USA bylo tou dobou připojeno přes kabel už 65% domácností. BBC se zalekla, nebyla by schopna tak rychle pokrýt celé území UK, a už vůbec si nebylo možné představit připojovat přes kabel venkovské oblasti Walesu. Zaměřila se proto na satelitní vysílání přes systém DBS. Ovšem v této oblasti byl mnohem úspěšnější Rupert Murdoch, který neváhal vložit do nové technologie miliardy liber. Naděje BBC, že

by mohla být průkopníkem v oblasti digitální TV, pohasly. Okolo roku 1990 bylo po satelitu přístupných přes třicet programů, na některých z nich se podílela i BBC. Nicméně se více zaměřila na kabelové připojení. Ve Walesu však, díky snadné dostupnosti, zvítězil satelitní přenos.

Na počátku 80. let také posílila autonomie BBC ve Walesu. Díky novému počítačovému systému získala BBC Wales finanční samostatnost, kromě platových operací. Navíc Londýnská centrála přestala trvat na tom, že její zástupce musí být u všeho, co se děje kdekoliv po UK. BBC Wales tak mohla samostatně poskytovat rozhovory a pořádat schůzky. Cardiff byl tou dobou navíc největším vysílacím centrem ve Velké Británii mimo Londýn a BBC zde rozšiřovala své pozice a nabírala stále více pracovníků. V devadesátých letech se začaly z Cardiffu vysílat i mezinárodní zprávy ve velštině a to s bravurou, kterou ocenila i Rada v Londýně.

BBC se musela také vyrovnat s autoritou a rostoucím vlivem S4C. Původně se na provozu velšské stanice podílela pouze BBC a HTV. Najednou S4C „vyrostla“ a BBC už byla pouze zdrojem programů. BBC Wales sama produkovala v té době okolo šesti až sedmi hodin týdně ve velštině. Pro S4C to bylo devět hodin a posléze požadavek vzrostl až na 11 hodin týdně.

Avšak i přesto zůstala BBC Wales autoritou, která se mezi nově přichozími kanály neztratila.

Podle výroční zprávy PSB⁵¹ je každý kanál něčím specifický. BBC One je silný v produkci zpráv a vysílání událostí národního významu. BBC Two je více vzdělávacím kanálem.

4.3.3 Ostatní celostátní kanály

ITV Independent Television

ITV Independent Television je komerční kanál Britské veřejné služby. Byl založený v roce 1954 na doporučení tehdejšího regulačního orgánu Independent Television Authority (ITA), aby konkuroval do té doby monopolní BBC. ITV je nejstarší komerční televize vysílající ve Velké Británii.

⁵¹ Zdroj: http://www.ofcom.org.uk/tv/psb_review/annrep/psb07/

ITV1 se specializuje na zprávy a vysokou kvalitu domácí produkce. ITV má 15 regionálních stanic pokrývajících celé území Velké Británie, které poskytují regionální zprávy, publicistiku a další regionální programy. ITV1 je podle výroční zprávy PSB oceňována pro kvalitní produkci původní dramatické tvorby a regionálních pořadů.

Channel 4

Channel 4 je veřejná britská televizní stanice. Vysílá od roku 1982, a vlastní ji Channel Four Television Corporation, která ale vznikla až v roce 1990 právě za účelem převzetí kanálu. Stanice byla založena (spolu s S4C) jako čtvrtý kanál, který by narušil duopol BBC a ITV. Jelikož Channel 4 vstoupil na trh v momentě, kdy se zaváděly nové technologie, kabely a satelity, vedení společnosti toho využilo a díky tomu má kanál velmi dobré pokrytí i značnou sledovanost. Nicméně tento kanál musí naplňovat povinnosti veřejného vysílatele, které mu ukládá Komunikační zákon z roku 2003 pod dohledem regulátora Ofcom.

Channel 4 musí podle tohoto zákona poskytovat široký výběr velmi kvalitních a rozličných programů, zejména: na vysílaných pořadech demonstrovat inovaci, experiment a kreativitu, vyhovovat zájmům kulturně rozličné společnosti, zahrnout do svého programu vzdělávací pořady a další program se vzdělávací a školní tematikou atd.⁵².

Channel 4 od začátku nebyl určený pro vysílání ve Walesu. Tam totiž ve stejné době vznikl kanál S4C – Sianel Pedwar Cymru, neboli Channel 4 Wales (viz níže). Channel 4 totiž neměl dostatečné frekvence pro terestrické vysílání ve Walesu. Musí tam tedy vysílat přes kabel, satelit a nebo digitální terestrické vysílání⁵³.

Five

Kanál Five se oficiálně nazývá Channel 5, ale na dnešní Five byl kanál přejmenován v roce 2002⁵⁴. Založen byl v roce 1997 jako pátý a poslední národní terestrický analogový televizní kanál. Vlastní ho společnost Channel 5 Broadcasting Limited. Je to tržně zaměřený kanál s koncentrací na originální britskou produkci. Program tohoto kanálu není obecně diváky tolik oceňován, což by mohlo být pochopitelné vzhledem

⁵² Zdroj: <http://www.channel4.com/about4/overview.html>

⁵³ Zdroj: http://www.ofcom.org.uk/media/news/2006/04/nr_20060426a

⁵⁴ Zdroj: <http://www.625.uk.com/dogwatch/index.htm#five>

k jeho velikosti a charakteristice. Přesto jsou, podle zprávy PSB, některé programy velmi oblíbené.

4.3.4 S4C - Sianel Pedwar Cymru

V sedmdesátých letech proběhla masivní kampaň v podobě protestů za velšský televizní kanál. Kampaň rozpoutala Velšská jazyková společnost (Welsh Language Society), politická strana Plaid Cymru a další organizace, které měly zájem na obnovení velšského jazyka. Přidali se k nim ale i postarší akademici, kteří odmítli platit televizní poplatky a na protest vyšplhali na vysílače a přivázali se k nim.

Když byla v prvním referendu o Národním shromáždění devoluce zamítnuta, začali extrémisté přetírat anglické názvy na dopravních značkách, popisovat zdi hanlivými nápisy na adresu Angličanů a v severním Walesu dokonce zapalovat jejich rekreační obydlí (Stephens, 2006: s. 64).

Volby v roce 1979 vyhráli konzervativci v čele s Margaret Thatcherovou. Ti nejprve vytvoření samostatného kanálu zamítli. Na zamítnutí zareagoval velšský akademik a politik Gwynfor Evans, který pohrozil, že bude držet hladovku klidně až do své smrti, pokud kanál vláda nepovolí. S hladovkou ale nezačal hned. Jen oznámil, že s ní začne asi za měsíc, a mezitím objížděl Wales a loučil se s lidmi. Pro svou věc tak získal nesmírnou podporu nejen Velšanů, ale i médií (Stephens, 2006: s. 65).

„Kromě daně z hlavy to myslím bylo poprvé, jestliže ne i naposledy, kdy vláda M. Thatcherové takto veřejně změnila svůj názor“.

(Stephens, 2006: s. 65)

Velšský čtvrtý kanál Sianel 4 Cymru začal vysílat 1. listopadu 1982, spolu s britským kanálem Channel 4, na základě zákonů o vysílání z let 1980-1981, se zodpovědností k regulačnímu orgánu S4C Authority. S4C je jediný čtvrtý kanál ve Walesu vysílající analogově.

Programová skladba

Program byl zpočátku složený z produkce BBC (45% velšských programů, asi 10 hodin týdně), HTV (později ITV, 36% velšských programů) a zbylých 19% pocházelo od nezávislých producentů. BBC a HTV touto cestou naplňovaly závazky vycházející z vysílacích zákonů o povinné produkci programů ve velštině, které ale

nemohly nebo nechtěly zařazovat do svých programů z důvodu malé atraktivity pro inzerenty a z toho vyplývající ztrátovosti (Barlow, 2005).

S příchodem nových terestrických stanic jako Channel 4, Channel 5, S4C a stovkami satelitních, digitálních a kabelových stanic na konci devadesátých let definitivně zmizely zbytky duopolu BBC a ITV ve Walesu.

S4C nevyrábí, kromě počasí a dětských pořadů, vlastní pořady. Dodávají jí je ostatní veřejné kanály (BBC, ITV), které tím plní veřejnou službu podle zákona o vysílání z roku 1990. Ve velštině stanice vysílá asi 32 hodin týdně, zbývající vysílací čas je vyplněný anglickým programem kanálu Channel 4, který Wales nepokrývá, a S4C tak pořady tohoto kanálu „přeposílá“ do Walesu.

S4C je financována ze státní pokladny (Department for culture, Media and Sport), ročně čerpá asi 85 milionů⁵⁵ liber státních dotací a patří tak k nejdotovanějším kanálům na světě (Štaud, 2002). Od roku 1993 je financována také z reklamy a vlastní podnikatelské činnosti.

V roce 2006 odvysílala S4C 4512 hodin programů ve velštině. V roce 2005 to bylo 4472, došlo tedy k mírnému zvýšení. Mezi žánry pořadů ve velštině měly převahu dokumenty, sportovní programy a drama.

Velšské programy S4C byly v roce 2006 sledované průměrně 21 hodin ročně (24 minut týdně). Podíl v hlavních vysílacích časech v roce 2005 byl 3,1%, a v roce 2004 to bylo 2,8%.

Zákonem o vysílání z roku 1996 byla stanovena distribuce digitálních multiplexů ve Velké Británii. V listopadu 1998 tak začal vysílat digitální kanál S4C Digidol (S4C Digital) v množství 12 hodin programů ve velštině denně. Podle tohoto zákona musí S4C Digital odvysílat všechny velšské programy, které odvysílá S4C, a to ve shodném čase. V praxi to znamená, že se nemohou vysílat dva různé velšské pořady ve stejný čas, přesto že má S4C Authority k dispozici dva kanály.

V roce 1999 byla založen kanál S4C 2, který je k dispozici pouze digitálně, a svým programem pokrývá činnost Národního shromáždění.⁵⁶

⁵⁵ Údaj z roku 2005.

⁵⁶ Zdroj: <http://www.aber.ac.uk/~merwww/images/MonograffCymraeg231006.pdf>

Povinností S4C je vysílat velšské programy v hlavních vysílacích časech. BBC dodává S4C programy všeho druhu, například denní zprávy ve velštině Newyddion nebo soup operu Pobol y Cwm (People of the Valley). ITV dodává například animované pořady SuperTed nebo Sam Tân.

Důležitým zdrojem programů jsou nezávislá studia, dodávající filmy, televizní inscenace, drama apod. V roce 1993 byl film Hedd Wyn nominovaný na Oscara, v roce 1999 to byl film Solomon & Gaenor.⁵⁷

V lednu 2007 změnila S4C logo a celkový layout své značky včetně webových stránek tak, aby se odlišila od kanálu Channel 4 (viz příloha 5).

Pokus zanalyzovat sledovanost S4C skončil nezdarem, neboť statistiky vedené společnostmi jako je BARB jsou společné S4C a kanálu Channel 4. Statistiky uvádějí, že Channel 4 společně s S4C má dlouhodobou sledovanost mezi 7 a 12%. Pro S4C samotnou to ale pravděpodobně bude mnohem méně.

Pro zvýšení atraktivity S4C dále rozšiřuje své služby, připravuje dětský kanál, rozšiřuje nabídku digitálních a interaktivních služeb (například tzv. „red button service“ – služba červeného knoflíku)⁵⁸.

4.3.5 Postavení televize

Názory diváků

Postavení média mezi ostatními není dáno jen jeho oficiálním statutem a sledovaností, ale také tím, jak jej vnímají sami diváci. Výroční zpráva Public Service Broadcasting (PSB)⁵⁹ za rok 2006 přináší poměrně podrobné hodnocení jednotlivých vysílatelů veřejné služby. Do tohoto sdružení veřejných vysílatelů patří BBC, ITV1, S4C, Channel 4, GMTV, Five, S4C a Teletext. V následujících odstavcích jsou sledovány některé hlavní cíle veřejných vysílatelů (PSB) a údaje z výroční zprávy, které v podstatě hodnotí obsah televizních kanálů. Pozornost přitahuje zejména fakt, že S4C do tohoto hodnocení nebyla přímo zařazena. K jednotlivým bodům se zpráva vyjadřuje zvlášť. Je však evidentní, že S4C nemohla být srovnávána zároveň s ostatními kanály vzhledem k jejímu poměrně speciálnímu zaměření a omezenému pokrytí.

⁵⁷ Zdroj: <http://en.wikipedia.org/wiki/S4C>

⁵⁸ Zdroj: http://www.s4c.co.uk/production/downloads/e_policy-statement-2007.pdf

⁵⁹ Zdroj: http://www.ofcom.org.uk/tv/psb_review/annrep/psb07/

Cíle a charakteristiky veřejných vysílatelů

Informovat - Zpravodajství je základním kamenem veřejných vysílatelů a pravidelně je sledovanější než ostatní výstupy. Podle výroční zprávy jsou diváci spokojeni se zpravodajstvím na BBC, méně pak už se zpravodajstvím na ITV1 a Channel 4. Pravidelní diváci S4C hodnotí kanál jako vysoce odpovídající požadavkům kvalitního zpravodajství.

Vzdělávat - Podle výroční zprávy PSB šest z deseti diváků považuje za důležité, aby televize plnila vzdělávací funkci. V tomto ohledu je za nejlepší považována BBC2, po ní následuje Channel 4.

Odrážet kulturní identitu Velké Británie - Programů, které nějakým způsobem odrážejí kulturní identitu jisté země nebo národa, je mnoho. Může to být sport, soupopera, drama nebo komedie. Nejspokojenější jsou s nimi podle výroční zprávy PSB diváci ITV1. Zde je ale na místě připomenout, že například seriál Eastenders, který vysílá BBC One, je nejsledovanějším dlouhodobým programem v historii UK, sleduje ho denně přes 4 miliony diváků. S4C vysílá docu-soap s názvem People of the Valley, což je jistý druh reality-show, o lidech z Walesu a právě ve Walesu je tento pořad velmi oblíbený. 61% pravidelných diváků S4C se domnívá, že S4C zobrazuje Wales zbytku Velké Británie dobře.

Reprezentovat rozdílné a alternativní názory - BBC One, BBC Two a Channel 4 jsou polovinou pravidelných diváků označovány za stanice, které reprezentují různorodé a alternativní názory, ačkoliv mladí lidé hodnotí výše především Channel 4.

Produkovat vysoce kvalitní pořady - Téměř tři čtvrtiny (73%) diváků BBC One a BBC Two označují tyto kanály za kanály vysílající programy vysoké kvality. 62% tvrdí totéž o ITV1, 58% o Channel 4 a 41% o kanálu Five. Mladší diváci ve věku 16-34 let mají tendenci označovat za kvalitní více programů než starší diváci. Konkrétní rozdíl lze vidět například u Channel 4, kde 74% diváků ve věku 16-24 tvrdí o jeho programech, že jsou kvalitní, ale to samé tvrdí už jen 55% diváků ve věkové kategorii 35-54 a jen 47% diváků ve věku nad 55 let.

Být originální – nový originální obsah raději než reprízy a nákupy programů - Téměř polovina diváků BBC One a BBC Two říká, že tyto kanály vysílají dostatek originálních programů vyrobených ve Velké Británii. U ITV1 je to 44%, u Channel 4

41% a méně než 23% tvrdí totéž o kanálu Five. 18% ho dokonce v tomto smyslu hodnotí negativně, což je pravděpodobně způsobené nízkým rozpočtem kanálu.

Nutit diváka přemýšlet – BBC Two vysílá programy k zamyšlení podle 61% pravidelných diváků, 54% si myslí totéž o BBC One a Channel 4 a jen asi 43 diváků tvrdí totéž o programech ITV a 32% o programech kanálu Five.

Zůstat pro diváka atraktivní - Obecně polovina⁶⁰ diváků si myslí, že jim veřejní vysilatelé poskytují takové programy, na které se chtějí dívat. To si myslí asi 62% diváků BBC One a BBC Two, 60% diváků Channel 4, 58% diváků ITV a 43% diváků kanálu Five. Tyto výsledky závisí také na velikosti a význačnosti stanice.

Mladší diváci Channel 4 byli s programem velmi spokojeni, 83% 16-24letých - což je nejvyšší hodnocení ze všech stanic a také demografických skupin - se vyjádřilo, že kanál vysílá to, na co se chtějí dívat. Pravidelní diváci Channel 4 nad 65 let měli sklon hodnotit kanál negativně.

Méně už s tím, že kanály vysílají to, na co se chtějí dívat, souhlasí diváci BBC Two (50%), BBC One (47%) a ITV (40%).

⁶⁰ 40% respondentů nemělo v tomto směru vyhraněný názor.

Tabulka 4: Podíl hlavních kanálů a stanic⁶¹

Televize	
BBC1	23,3%
ITV1	21,5%
Channel 4 & S4C	9,7%
Rozhlas	
BBC Radio 2	15,5%
BBC Radio 4	11,8%
BBC Radio 1	9,8%

4.3.6 Dílčí závěry

Role televize v jakékoliv společnosti je nesporná a míra jejího vlivu stále ještě úplně neprozkoumaná. Ve Walesu je evidentní její vliv na to, jakým způsobem je a bude Wales dále nazírán jak samotnými Velšany, tak světem mimo velšské hranice. Jak píše Davies, BBC se podílela na jednom ze zázraků 20. století. Ačkoliv zpočátku byla vůči Walesu a velštině nevstřícná, nakonec zjistila, že nejen ona je přínosem pro Wales, ale především Wales je přínosem pro ni, což přináší mnohem větší recipocitu. Obecný zájem o Wales výrazně vzrostl a je to opět práce BBC a její podpory novým stanicím, regionu a šířením informací ven z Walesu, nejen do Velké Británie, ale také do zahraničí.

Velšský televizní kanál S4C má stabilní sledovanost, vysokou kvalitu pořadů a odpovídá požadavkům na veřejného vysílatele uloženým zákonem nejen podle statistik a výročních zpráv, ale také podle toho, co si o něm myslí většina jeho diváků. Menšina diváků si na S4C stěžuje, ale - jak podotknul Allan James - jsou lidé, kteří si stěžují na všechny kanály. Přesto, že kanál S4C nepatří mezi nejsledovanější, jen jeho existence je považována za základní podmínku pro udržení jazyka a povědomí o velšské kultuře.

⁶¹ Zdroj: <http://www.ofcom.org.uk/research/cm/icmr06/profiles.pdf>

Závěr

Média ve Walesu významně přispěla k rozvoji velšské jazykové kultury a k rozšíření povědomí o velšství nejen na území Walesu, ale i po celé Velké Británii. Díky moderním médiím vznikla národní komunikace, která dříve ve Walesu chyběla. Tím, že se „výstavby“ médií ve Walesu chopily velké společnosti, jako je BBC, ITV, Trinity Mirror, možná rozředily místní jazykovou kulturu, ale také tím daly najevo, že velšské kulturní a sociální prostředí je pro ně zajímavé, čímž odvrací izolovanost Walesu a „pouhou“ lokálnost jeho médií. Mezinárodní kontext médií ve Walesu dává těm Velšanům, kteří o to stojí, pocit participace na mezinárodní nebo alespoň britské kultuře. Dobře zavedená lokální a velšská média dávají těm Velšanům, kteří o to stojí, pocit výjimečnosti vlastní kultury a uspokojují snahy o záchranu jazyka. Nelze očekávat, že by velšským médiím v blízkém budoucnu výrazně stoupla sledovanost, poslechovost a čtenost. Velština je minoritní jazyk, kterým mluví pětina obyvatel Walesu. Je tedy logické, že i velšská média budou mít minoritní postavení.

V současné době jsou však velšská média vnímána jako neoddelitelná součást mediálního trhu, jsou lidmi oceňována jako přínosná, tisk a rozhlas zejména na lokální úrovni, televize na úrovni celostátní, kde se více než přínos pro jedince očekává přínos pro společnost.

Ve své tezi k této práci jsem položila otázku, zda má velština perspektivu do budoucna. Na základě analýzy velšských médií, jejich postavení mezi celostátními médii a jejich vnímání velšským obyvatelstvem se domnívám, že velština je nyní tak dobře zakotvena jak v administrativně právním systému, tak v médiích, která jsou stabilní a mají politickou i občanskou podporu, že o její optimistické budoucnosti nemůže být pochyb. Ovšem pouze v tom případě, že už nyní nepochybujeme o budoucnosti i daleko větších jazyků, jako je například čeština a tisíce ostatních jazyků s malým počtem lidí, kteří je používají. V dnešním světě, kdy celosvětová média používají angličtinu, věda využívá angličtinu, rychle se rozvíjející technologie má terminologickou základnu v angličtině, není jistá budoucnost žádného malého jazyka.

English resume

This bachelor thesis is focused on the Welsh media, their historical and social context and their actual status and role within the British national media. The main objective is to find out, how the media are being seen, used and perceived by the Welsh people. Main question of this work is what the perspectives for the Welsh language are in the future.

First chapter is focused on the Welsh language history, the political situation in Wales and its partial independency due to the foundation of the National Assembly for Wales. It is also examining whether the Welsh language has all the characteristics of a modern language with all its functions. The chapter is concluded with the situation in education through the medium of Welsh, which has been improving significantly over the past three decades.

Second chapter is a compilation of different views of the language's future from 1960 onwards. It shows the differences of attitudes during the time as the influence of different groups and parties concerned was higher, and the results were visible.

Third chapter is focused on the regulatory bodies in United Kingdom such as Ofcom and the BBC Trust and on the specific regulator for S4C, which is the S4C Authority.

Fourth and last chapter is analyzing the media themselves. It is divided in three parts – press, radio and television. It is focused mainly on the media produced in Wales, with a special attention to these actually using the Welsh language. An attempt of analyzing the position and the status of each medium has been made. Some figures indicating the share of each medium are included. It seems that although the media in Wales are the minority media, they are well adopted by the people. It is evident, that the language has its cores in the rural Wales, and the cities are more anglicized. Therefore, the local Welsh press is likely to be preferred in these rural areas, while the British newspapers are being sold more in the cities. The most successful radio in Wales is the BBC Radio Wales, some local commercial stations follow, and radio Cymru is very popular too. As to the television, the S4C is a high quality programming channel, which is likely to have larger audience in the future.

The thesis concludes that the media in Wales, after a long struggle for their existence, are well established and able to carry and promote the Welsh language.

Použité zdroje:

Primární :

1. JAMES, ALLAN – rozhovor, University of Glamorgan, 2006
2. BARLOW, DAVID – přednášky předmětu Media and Culture in Wales, University of Glamorgan 2005-2006

Sekundární:

Literatura:

1. *Televizní stanice – zdroj zániku evropských kultur?* – Přednášky a diskuse z mezinárodní konference Stálé komise pro sdělovací prostředky Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a Asociace evropských novinářů, Corona, Třeboň 2006, ISBN 80-903363-8-8
2. Council for Wales, *Report on the Welsh Language Today*, London, 1963, in Betts Clive; *Culture in Crisis – The Future of Welsh Language*, The Ffynnon Press, Upton 1976, ISBN 0-902158-15-5
3. Council for the Welsh Language, *A Report to the Right Hon John Morris QC MP, secretary of State for Wales "A Future for the Welsh Language"*, Cardiff 1978 Ben G. Jones and others
4. AITCHINSON JOHN, CARTER HAROLD; *Language, Economy and Society. The Changing Fortunes of the Welsh Language in the Twentieth Century*, University of Wales Press, Cardiff 2000, ISBN 0-7083-1552-6
5. AITCHINSON J., CARTER H., *The Welsh Language 1961-1981 – An Interpretative Atlas*, University of Wales Press, Cardiff 1985
6. BARLOW D., MITCHELL P., O'MALLEY T., *Media in Wales: Voices of a Small Nation*, University of Wales Press 2005, ISBN 0-7083-1839-8
7. BETTS CLIVE; *Culture in Crisis – The Future of Welsh Language*, The Ffynnon Press, Upton 1976, ISBN 0-902158-15-5
8. DAVIES T. GERAINT; *Not by Bread Alone - Information, Media and the National Assembly*, Wales Media Forum 1999
9. DAVIES JOHN; *Broadcasting and the BBC in Wales*, University of Wales Press, Cardiff 1994, ISBN 0-7083-1273-X
10. EAMES MARION; *A Private Language? A Dip into Welsh Literature*, Gomer Press, Llandysul, Ceredigion 1997, ISBN 1-85902-468-8
11. JENKINS H. GERAINT, WILLIAMS A. MARI (Editori); „*Let's do our best for the ancient tongue*” – *The Welsh Language in the Twentieth Century*, University of Wales Press, Cardiff 2000, ISBN 0-7083-1658-1
12. JONES ALED; *Press, Politics and Society – A History of Journalism in Wales*, University of Wales Press, Cardiff 1993, ISBN 0-7083-1167-9
13. MINHINNICK ROBERT, *Turning Tides – Contemporary Writing from Wales*, Wales Arts International a Welsh Literature Abroad, Cardiff 2004, ISBN 0-9545130-3-7

14. PHILLIPS DYLAN, *A New Beginning of the Beginning of the End? The Welsh Language in Postcolonial Wales*, in Aaron J., Williams Ch. (ed.), *Postcolonial Wales*, University of Wales Press, Cardiff 2005
15. STEPHENS ELAN C., *S4C v digitální éře*, in *Televizní stanice – zdroj zániku evropských kultur?* Corona, Třeboň 2006, ISBN 80-903363-8-8, str. 64-69
16. ŠVEJČEK A., NIKOLSKIJ L., *Úvod do sociolingvistiky*, Nakladatelství Svoboda, Praha 1983, překlad PhDr. Jiří Kraus, CSc. ISBN: 25-022-83
17. THOMAS R. S., *'Cymru or Wales?'* Gomer Press, Dyfed 1992
18. TICHÝ ZDENĚK, *Irsko, Skotsko a Wales jako čestný host veletřhu*, rozhovor s Alexandrou Büchler, manažerkou Literature Across Frontiers, *Veletřžní noviny*, Jalna, Praha, 6.4. 2004
19. WILLIAMS CHRIS, *Wales the Post-Nation*, Centre for Modern and Contemporary Wales, School of Humanities, Law and Social Sciences, 2003
20. WILLIAMS GLYN, Morris Delyth; *Language Planning and Language Use – Welsh in a Global Age*, University of Wales Press, Cardiff 2000, ISBN 0-7083-1579-8
21. WILLIAMS KEVIN; *Shadows and Substance – The Development of a media policy for Wales*, Gomer Press, Llandysul, Ceredigion, 1st Impression 1997, ISBN 1-85902-453-X

Internetové zdroje

1. Broadcasters' Audience Research Board - <http://www.barb.co.uk>
2. Forum for Private Businesses - <http://www.fpb.org/news/1759>
3. Média UK - <http://www.mediauk.com/newspapers/13876/western-mail>
4. National Assembly for Wales - <http://www.wales.gov.uk>
5. Welsh Language Scheme - <http://www.wales.gov.uk/aps-wls/Draft-wls-e.pdf>
6. NOYCE, RICHARD <http://www.comisiwnrichard.gov.uk/content/evidence/responses/noycer/index-w.htm>
7. Office for Communications – <http://www.ofcom.org.uk>
8. S4C - <http://www.s4c.co.uk/>
9. Svět Knihy: <http://www.svetknihy.cz/sk2004/index.php?language=2&id=250&category=browse&PHPSESSID=781a7798b5d505f1d2c324597b0aa1ed>
10. ŠTAUD, FRANTIŠEK, *Jazykolam zvaný waleština*, 2002
<http://www.paladix.cz/print.php?aid=10390>
11. The Distribution of Younger Welsh Speakers in Anglicized Areas of South East Wales
<http://www.multilingual-matters.net/jmmd/018/0489/jmmd0180489.pdf>
12. The University of Wales Aberystwyth
<http://www.aber.ac.uk/~merwww/images/MonografICymraeg231006.pdf>
13. Země Světa - <http://www.zemesveta.cz/articles.asp?ida=1155&idk=255>
14. <http://www.walesdirectory.co.uk/maps/index.htm>
15. Wikipedia - <http://en.wikipedia.org>

Příloha 1: Velština ve školách

1. Jazykové kategorie základních škol ve Walesu 1995/96⁶²

Jazykové kategorie škol	Počet	%
Kat. A	455	28,1
Kat. B	106	6,3
Kat. C	1109	66
Kat. D	11	0,7
Celkem	1681	100

2. Školy druhého stupně, děti ve věku 7-11 let⁶³

	Procento žáků		
	Učení velštině		Neučeni velštině
	První jazyk	Druhý jazyk	
Blaneau Gwent	-	66,1	33,9
Bridgend	-	67,6	32,4
Caerphilly	6,7	66,0	27,3
Cardiff	6,2	67,0	26,8
Carmarthenshire	27,2	64,1	8,7
Ceredigion	47,1	52,0	0,9
Conwy	14,8	74,5	10,8
Denbighshire	17,1	68,0	14,9
Flintshire	4,0	69,7	26,3
Gwynedd	74,7	25,2	0,1
Methyr Tydfil	-	74,5	25,5
Monmouth	-	16,5	83,4
Neath a Port Talbot	8,5	70,2	21,3
Newport	-	59,8	40,2
Pembrokeshire	7,9	63,0	31,8
Powys	7,1	74,8	18,1
Rhondda Cynon Taff	17,0	62,7	20,3
Swansea	5,0	68,1	26,8
Torfaen	7,0	48,7	44,3
Vale of Glamorgan	-	74,2	25,8
Wrexham	7,5	70,4	22,0
Ynys Mon	43,9	56,0	0,1
Wales	12,4	63,2	24,4

⁶² Zdroj: Aitchinson John, Carter Harold; *Language, Economy and Society, The Changing Fortunes of the Welsh Language in the Twentieth Century*, University of Wales Press, Cardiff 2000

⁶³ Tamtéž.

Příloha 2: Noviny vydávané na území Walesu

Western Mail
South Wales Echo (Cardiff)
Aberaeron Today
Barry and District News (Vale of Glamorgan)
Big Leader
Border Counties Advertiser (Oswestry)
Cambrian News (Aberaeron)
Campaign Series (Blackwood & Caerphilly)
Chester Standard
Chester Evening Leader
County Times (Welshpool, Newtown & Mid Wales)
Cymru'r Byd
Denbighshire Free Press (St Asaph, Denbigh & Ruthin)
Ellesmere Port Standard
Evening Leader (Mold, Deeside, Buckley, Hawarden, Connah's Quay & Holywell)
Evening Post (Swansea)
Flintshire Standard (Mold)
Free Press of Pontypool (Torfaen)
Golwg
HadOne (Swansea)
Llangollen Courier
Llantwit Major Gem
Milford Mercury (Milford Haven)
Monmouthshire Free Press (Monmouthshire)
News Wales (Cardiff)
North Wales Chronicle (Bangor Caernarfon & Anglesey)
North Wales Newspapers (Clwyd)
North Wales Pioneer (Colwyn Bay)
Oswestry and Border Counties Advertiser
Penarth Times (Vale of Glamorgan)
Rhyl Journal
South Wales Argus (Gwent Newport)
South Wales Evening Post (Swansea)
South Wales Guardian (Ammanford)
The Journal (Rhyl)
Tivyside Advertiser (West Wales)
Western Telegraph
Whitehaven News
Wrexham Leader
Y Cymro (Flint) - in Welsh. ⁶⁴

⁶⁴ Zdroj: <http://www.onlinenewspapers.com/wales.htm>

Příloha 3: Sledovanost televizních kanálů

Podíl sledovanosti všech kanálů v domácnostech včetně funkce timeshift
Srovnání únor, březen 2007 a únor, březen 2005⁶⁵

	Únor 2005	Březen 2005	Únor 2007	Březen 2007	Celkový podíl na sledovanosti	
	(%)	(%)	(%)	(%)	Unor (%) 2007	Březen (%) 2007
ALL/ANY TV	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
BBC 1	19,7	20,6	20,0	19,9	22,5	22,0
BBC 2	6,8	7,0	7,4	7,1	8,8	8,6
TOTAL BBC1/BBC2	26,5	27,6	27,4	27,0	31,3	30,6
ITV (incl. GMTV)	18,8	19,2	17,9	17,7	19,7	19,7
CHANNEL 4/S4C	7,6	7,3	7,7	7,4	9,1	8,8
five	5,8	5,3	4,8	4,9	5,5	5,5
TOTAL/ANY COMM, TERR, TV	32,3	31,8	30,5	30,0	34,3	33,9
Total Terrestrial	58,8	59,4	57,9	57,0		
Sky One	1,9	2,0	1,6	1,2		
Sky Two	0,5	0,4	0,5	0,4		
Sky Three	Neex.	Neex.	0,6	0,7		
Sky News	0,6	0,6	0,4	0,4		
Sky Movies Premiere	0,1	0,1	0,1	0,1		
Sky Movies Premiere +1	0,1	0,1	0,1	0,1		
Sky Movies Comedy	0,4	0,4	0,3	0,2		
Sky Movies Action/Thriller	0,4	0,4	0,2	0,2		
Sky Movies Family	0,2	0,2	0,2	0,1		
Sky Movies SciFi/Horror	0,2	0,3	0,2	0,1		
Sky Movies Classics	0,2	0,2	0,2	0,1		
Sky Movies Indie	0,2	0,2	0,2	0,1		
Sky Movies Modern Greats	0,2	0,1	0,1	0,1		
Sky Movies Drama	0,2	0,2	0,1	0,1		
Sky Movies 9 (Closed)	0,2	0,1	0,1	0,1		
Sky Movies 10 (Closed)	Neex.	Neex.	0,1	0,1		
All Sky Movies	2,4	2,4	1,8	1,6		
Sky Sports 1	1,9	1,5	1,7	2,0		
Sky Sports 2	0,7	0,3	0,3	0,6		
Sky Sports 3	0,3	0,3	0,3	0,3		
Sky Sports News	0,6	0,6	0,6	0,5		
Sky Premiership Plus	0,1	0,1	0,1	0,1		
Sky Sports Extra	0,2	0,1	0,2	0,2		
All Sky Sports	3,9	2,9	3,0	3,6		
Sky Travel	0,2	0,3	*	0,0		
Sky Travel +1	0,1	0,1	*	*		
Sky Travel 2	0,1	0,1	*	*		
Sky Travel Shop	*	*	*	*		
Sky Arts	Neex.	Neex.	*	*		

⁶⁵ Zdroj:

<http://www.barb.co.uk/viewingsummary/monthreports.cfm?report=monthtotal&requesttimeout=500&flag=viewingsummary>

Scuzz	*	*	*	*
Bliss				*
Flaunt				*
Total Sky				8,0
ABC1				0,3
Movies 4 Men 2				*
Animal Planet				0,2
Animal Planet +1				0,1
At The Races				0,1
B4				*
BBC3				1,1
BBC 4				0,4
BBC News 24				0,7
BBC Parliament				*
Bid TV				0,1
Bonanza Bonanza				*
Boomerang				0,3
Boomerang +1				0,1
Bravo				0,3
Bravo +1				0,1
Cartoon Network				0,2
Cartoon Network Too				*
CBBC				0,5
CBEEBIES				1,3
Challenge TV				0,2
Challenge TV +1				0,1
Channel Fizz				*
Channel U				*
Chart Show TV				0,1
CITV				0,3
Classic FM TV				*
Community Channel				*
Crime & Investigation				0,2
Discovery				0,3
Discovery +1				0,1
Discovery Civilisations				0,1
Discovery Home & Health				0,1
Discovery Home & Health +1				0,1
Discovery Kids				0,0
Discovery Real Time				0,2
Discovery Real Time +1				0,1
Discovery Real Time Extra				0,1
Discovery Science				0,1
Discovery Travel & Living				0,1
Discovery Turbo				0,1
Disney Channel				0,4
Disney Channel +1				0,2
Disney Cinemagic				0,1
Disney Cinemagic + 1				0,1
E!				0,1
E4				1,2
E4 +1				0,5

ESPN			*
Eurosport			0,2
Eurosport 2			0,0
Extreme Sports Channel			*
Fashion TV			*
Film4			0,7
Film4 +1			0,2
Five Life			0,4
Five US			0,6
Fox News			0,1
FTN			0,4
FX			0,2
FX+1			0,1
Golf Channel TV			*
Hallmark			0,5
The History Channel			0,1
The History Channel +1			0,1
ITV 2			1,9
ITV2 + 1			0,1
ITV 3			1,3
ITV4			0,5
ITV3 + 1			0,0
ITV Play			0,0
Jetix			0,1
Jetix +1			0,0
Kerrang!			0,1
Kiss TV			0,1
Legal TV			*
Life Showcase			*
Life TV			*
Living TV			0,7
Living TV +1			0,3
Living TV 2			0,2
Magic TV			0,1
Men And Motors			0,1
Movies 24+			*
More4			0,7
More4 +1			0,1
Motors TV			*
Movies 4 Men			0,1
MTV			0,2
MTV2			*
Rockworld TV			*
MTV Base			0,1
MTV Dance			0,1
MTV Hits			0,1
MUTV			*
National Geographic			0,1
National Geographic +1			0,1
National Geographic Wild			0,1
Nickelodeon			0,2
Nickelodeon Replay			0,2
Nick Junior			0,4
Nick JR 2			0,2

Nick Toons				0,3
Oseaproperty				*
Paramount				0,3
Paramount +1				0,1
Paramount 2				0,2
Performance Channel				*
Playboy One				*
Bravo 2				0,2
Bubblehits				*
Playhouse Disney				0,2
Pop				0,1
Price Drop TV				0,1
Q				*
QVC				0,2
Real Estate TV				*
Sci-Fi Channel				0,4
Sci-Fi Channel+1				0,1
Smash Hits				0,1
The Biography Channel				0,1
The Box				0,1
The Hits				0,3
The Travel Channel				*
The Travel Channel +1				*
The Vault				0,0
The Wrestling Channel				*
Tiny Pop				0,1
TMF				0,3
Toonami				0,1
Trouble				0,1
Trouble +1				0,1
True Movies				0,1
True Movies 2				0,1
TCM				0,2
TCM 2				*
UKTV Bright Ideas				0,2
UKTV Documentary				0,1
UKTV Documentary +1				0,0
UKTV Drama				0,5
UKTV Drama+1				0,1
UKTV Food				0,2
UKTV Food + 1				0,1
UKTV Gold				0,8
UKTV Gold +1				0,4
UKTV G2				0,4
UKTV G2 +1				0,1
UKTV History				0,6
UKTV History +1				0,0
UKTV People				0,1
UKTV Style				0,2
UKTV Style +1				0,1
UKTV Gardens				0,1
VH-1				0,1
VH-1 Classic				0,0
MTV Flux				*

Wedding TV				*
Zone Horror				0,1
Zone Reality				0,1
Zone Reality+1				0,1
Zone Reality Extra				0,0
Total of All Other Channels				3,8
Total Non Terrestrial Channels				n/a

Neex. = V daném roce stanice neexistovala

n/a – údaj není k dispozici

Příloha 4: Vývoj sledovanosti v letech 1981 - 2006

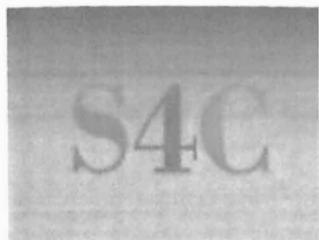
Roční % podíl na sledovanosti televizních kanálů 1981-2006⁶⁶

Rok	Kanál					
	BBC1	BBC2	ITV 1 (včetně GMTV)	C4 – včetně S4C	Five	Ostatní
1981	39	12	49	-	-	-
1982	38	12	50	-	-	-
1983	37	11	48	4	-	-
1984	36	11	48	6	-	-
1985	36	11	46	7	-	-
1986	37	11	44	8	-	-
1987	38	12	42	8	-	-
1988	38	11	42	9	-	-
1989	39	11	42	9	-	-
1990	37	10	44	9	-	-
1991	34	10	42	10	-	4
1992	34	10	41	10	-	5
1993	33	10	40	11	-	6
1994	32	11	39	11	-	7
1995	32	11	37	11	-	9
1996	33,5	11,5	35,1	10,7	-	10,1
1997	30,8	11,6	32,9	10,6	2,3	11,8
1998	29,5	11,3	31,7	10,3	4,3	12,9
1999	28,4	10,8	31,2	10,3	5,4	14,0
2000	27,2	10,8	29,3	10,5	5,7	16,6
2001	26,9	11,1	26,7	10,0	5,8	19,6
2002	26,2	11,4	24,1	10,0	6,3	22,1
2003	25,6	11,0	23,7	9,6	6,5	23,6
2004	24,7	10,0	22,8	9,7	6,6	26,2
2005	23,3	9,4	21,5	9,7	6,4	29,6
2006	22,8	8,8	19,6	9,8	5,7	33,3

Procenta před rokem 1996 byla zaokrouhlena na nejbližší celé číslo

⁶⁶ Zdroj: <http://www.barb.co.uk/tvfacts.cfm?fullstory=true&includepage=share&flag=tvfacts>

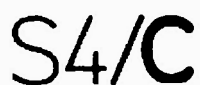
Příloha 5: Proměny loga S4C v čase

S4C Logo 1982-1995

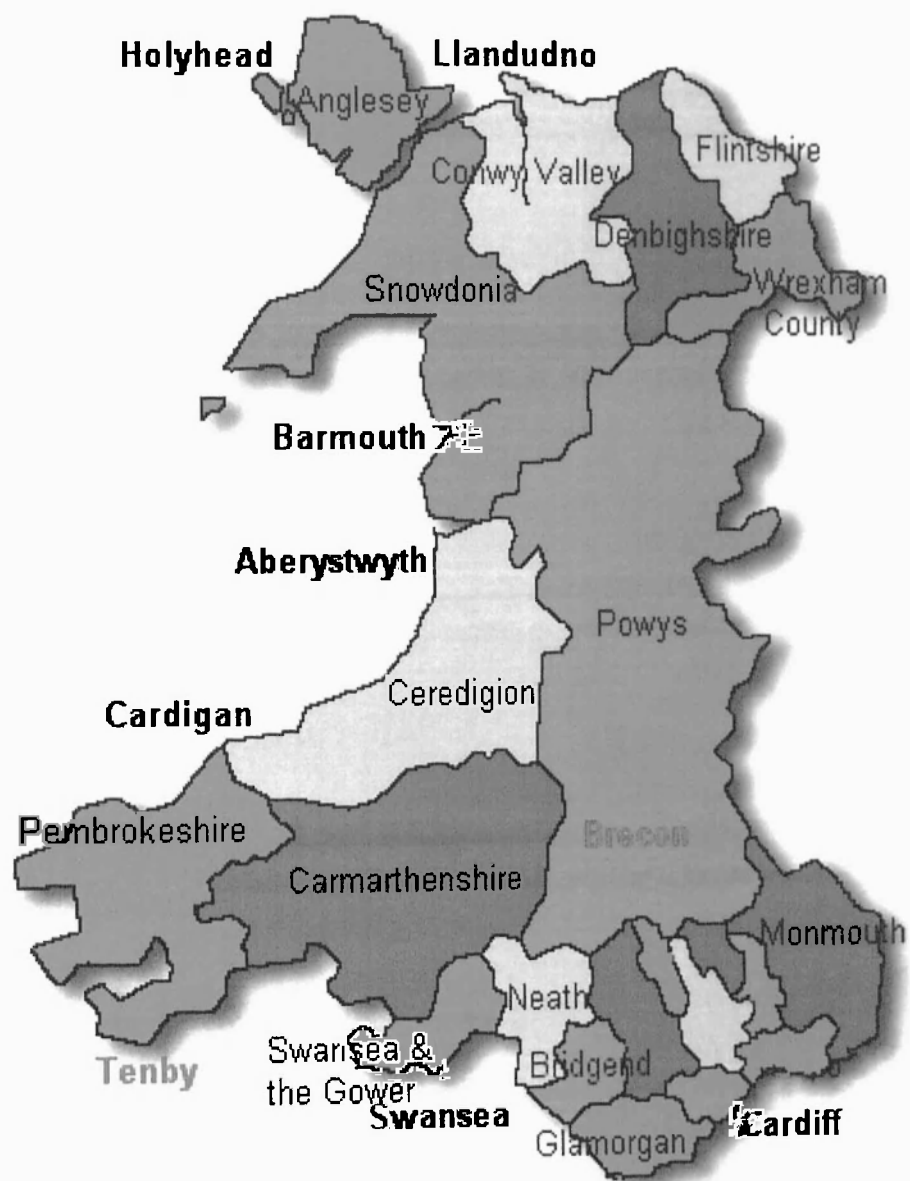
S4C Logo 1995-2007

S4C Logo 2007-dnes⁶⁴

⁶⁴ Zdroj: <http://en.wikipedia.org/wiki/S4C>

Příloha 6: Mapa Walesu

⁶⁵Zdroj: <http://www.walesdirectory.co.uk/maps/index.htm>